

26302

**ÜNİVERSİTEYE GİRİŞTE YÖNELME,
MESLEKİ İLGİ VE AKADEMİK BAŞARI**

BÜNYAMİN ALKAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Lisans Üstü Öğretim Yönetmeliği'nin
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER
Rehberlik ve Psikolojik Danışma
Bilim Dalı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Samsun
Eylül – 1993

Verdiği derslerle ve özellikle araştırma süresince çalışmalarımı titizlikle takip eden ve önerileri ile yön veren danışmanım Sayın Doç Dr. Reşide Kabada-yı'ya ayrıca şükran duygularımı iletir, teşekkürlerimi sunarım.

Verilerin analizi sırasında Samsun Dersanesi Bilgisayar Görevlisi Binnur Al'a, Tezin yazım çalışmaları sırasında AKAY DİZGİ çalışanlarına yardımların-dan dolayı ve tüm çalışmalarım süresince benden yardımlarını hiç esirgemeyen ve beni destekleyen eşim Nezih'a'ya teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLoların LİSTESİ.....	vi
BÖLÜM	
I. GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Problem	7
Alt Problemler.....	7
Denenceler	8
Sınırlılıklar.....	9
Tanımlamalar.....	10
Kısaltmalar.....	11
Sayıtlılar.....	11
II. İLGİLİ KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALAR.....	13
İlgi.....	13
Tanımı, doğuşu ve gelişimi.....	13
İlgi çeşitleri (sınıflaması)	18
Mesleki İlgi ve Cinsiyet.....	21
Mesleki İlgi ve Program Seçimi (Meslek Seçimi).....	25
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	25
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	29
Mesleki İlgi, Program Seçimi ve Akademik Başarı	34
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	34
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	35

	Sayfa
III. YÖNTEM	37
Araştırmanın Evreni.....	37
Örnekleme	42
Bilgi Toplama Araçları	45
Mesleki Yönelim Envanteri.....	45
Kişisel Bilgi Formu	48
Akademik Başarı.....	49
Verilerin Toplanması	50
Verilerin Analizi	51
IV. BULGULAR VE YORUM	55
Cinsiyet ve Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma Durumu	57
Fakülte Çeşidi ve Mesleki İlgiye Uygun Prog- ramlarda Okuma Durumu	58
Sınıf Düzeyi ve Mesleki İlgiye Uygun Program da Okuma Durumu	61
Lisede Mesleki Rehberlik Yardımı Alma ve Mes- leki İlgiye Uygun Programda Okuma Durumu	63
ÖYS Tercih Sırası ve Mesleki İlgiye Uygun Prog- ramda Okuma Durumu	65
Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma Durumu ve Akademik Başarı	67
Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma ve Sınıf Geçme Durumu	69
Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma Durumu ve Program Değişirme İsteği	71
V. ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER	74
Özet	74

Sayfa

Sonuç	76
Öneriler.....	77
Araştırmacılara Öneriler	80
KAYNAKÇA	81
EK-1 1991-1992 Öğretim Yılı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin Birimlere Göre Dağılımı.....	85
EK-2 Mesleki Yönelim Envanteri	86
EK-3 Kişisel Bilgi Formu	97
EK-4 Mesleki Yönelim Envanteri Cevap Kağıdı	98
EK-5 Mesleki Yönelim Envanteri Yönelim Profili	99

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa
1 1991-1992 Öğretim Yılı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin Fakültelere (Yüksekokullara) Göre Dağılımı	38
2 Mesleki Yönelim Envanteri, İlgili Alanlarına Uygun Anabilim Dalları (Programlar)	39
3 Öğrencilerin Fakültelere ve Cinsiyete Göre Dağılımı	40
4 Öğrencilerin Fakültelere (Yüksekokul) ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı	41
5 Fakültelere Göre Araştırmanın Evren ve Örneklemdeki Öğrenci Sayıları ile Örnekleme Oranı.....	42
6 Araştırma Evren ve Örneklemde Fakültelere Göre Öğrenci Dağılımının Karşılaştırılması	43
7 Cinsiyete Göre Evren ve Örneklemdeki Öğrenciler ve Yüzde Dağılımı	44
8 Sınıf Düzeylerine Göre Evren ve Örneklemdeki Öğrenciler ve Yüzde Dağılımları	44
9 Bağımlı ya da Bağımsız Olma Bakımından Araştırma Değişkenlerinin Denencelerdeki Durumu	53
10 İlgili Alanları ile Öğrencilerin Kendi İlgilerine Uygun Programlarda Okullaşmış Okullaşmadıklarına Göre Yüzde Dağılımı	55
11 Cinsiyet ve Öğrencilerin Okudukları Programların Mesleki İlgilerine Uygunluğu (X^2 Testi).....	57

Sayfa

12 Fakülte Çeşidi ve Öğrencilerin Okudukları Programların Mesleki İlgilerine Uygunluğu (X^2 Testi)	59
13 Sınıf Düzeyleri ve Öğrencilerin Okudukları Programların İlgilerine Uygunluğu (X^2 Testi)	61
14 Öğrencilerin Lise Öğrenimi Sırasında Mesleki Rehberlik Yardımı Alma Durumları ile Halen Okudukları Programların Mesleki İlgilerine Uygunluğu (X^2 Testi)	64
15 Öğrencilerin Okudukları Programların Mesleki İlgilerine Uygunluğu ile Üniversite Giriş Sınavındaki Tercih Sırası (X^2 Testi)	66
16 Öğrencilerin Okudukları Programların İlgilerine Uygunluğu ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler (t Testi).....	68
17 Öğrencilerin Okudukları Programların Mesleki İlgilerine Uygunluğu ve Sınıf Geçme Durumları (X^2 Testi).....	70
18 Öğrencilerin Mesleki İlgilerinin Okudukları Programlara Uygunluğu ve Program Değişirme İsteği (X^2 Testi).....	72

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem, alt problemler, denceler, sayıltılar, tanımlamalar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

Problem Durumu

İnsanların yaşamlarında zaman zaman yol ayırımına geldikleri ve önlerindeki seçeneklerden birinin seçiminde karar verme güçlüğü çektikleri bilinmektedir. Meslek seçiminin de böyle bir süreç olduğu söylenebilir. Üstelik bilim ve teknolojiye patlama niteliğindeki gelişmeler toplumlarda hızlı kültürel ve sosyal değişmelere yol açmakta, insan hayatını zorlaştırmakta ve meslek seçimini daha da güç hale getirmektedir¹. Bu hızlı değişmelerle birlikte meslek çeşitlerinde artışlar ve statü yönünden değişmeler de gerçekleşmektedir. Buna paralel olarak eğitim ve öğretimde de değişikliklerin olması doğaldır.

Günümüzde bireysel farklar, demokratik yaşam biçiminin gerektirdiği görüşler, eğitim sistemlerini etkilemiş, öğretim yöntemlerinin farklılaşmasına, bireylerin zihinsel gelişimleri yanında zihinsel olmayan gelişimlerine de önem veren, öğretmen yerine öğrencileri merkeze alan eğitim-öğretim yaklaşımlarını yaygınlaşması sonucunu doğurmuştur². Bu çerçevede içinde öğrencileri bir mesleğe hazırlamak, çalışma ortamı ile okul arasında ilişkileri sıklaştırmak eğitimin

1- Feriha Baymur, **Okullarımızda Önemli Bir Sorun: Rehberlik**, (Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 1971), s.8

2- İ. Ethem Özgüven, «Eğitimde Niteliğin Gelişme Aracı Olarak Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri». **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Sayı. 2. (Ankara, 1991), C. 1 s. 9

önemi giderek artan görevlerinden biri haline gelmiştir. Buna göre çağdaş eğitimin temel işlevlerinden en önemlisi, bireye en iyi yapabileceği bir iş ya da meslek kazandırmaktır. Yani bireyin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun bir mesleğe yönelmesidir. Çeşitli araştırmacılar, gençlerin meslek seçimini nelerin etkilediğini incelemişler, bazıları meslek prestijinin, bazıları ailelerin sosyal statüsünün etkilediği³ sonucuna varırken, meslek seçimini etkileyen etmenler arasında zihinsel yetenekler, özel yetenekler, çeşitli kişilik özellikleri, benlik tasarımı, cinsiyet, çevresel etmenler, mesleki ilgiler ve akademik başarı önemli etmenler olarak gösterilmiştir⁴.

Eğitim sistemimiz değişik basamaklardan oluşmaktadır. Sistemin en alt basamağında zorunlu olmayan okul öncesi eğitimi basamağından sonra öğrenciler temel eğitim (ilköğretim) basamağında okullaşmaktadırlar. Bu basamak bütün öğrenciler için hem zorunlu hem de tüm çağ nüfusuna yaygınlaştırılması hedeflenen eğitim düzeyidir. Eğitim sistemimizin üçüncü basamağını ise ortaöğretim okulları oluşturmaktadır⁵.

Öğrenciler ortaöğretim basamağına geçerken bazı seçimler yapmak durumundalar. Örneğin kendilerini yüksek öğretime, hem yüksek öğretime hem mesleğe ya da iş alanlarına hazırlayan okullarda okullaşmak zorundadırlar. Öğrencilerin bu okullara geçişleri sırasında nelerden etkilendiklerini araştıran Kabadayı (1990) araştırmasında; Merkez ilçede ya da diğer ilçelerde oluşlarının et-

3- Aysel Ekşi, **Gençlerimiz ve Sorunları**, (İstanbul: Nazım Terzioğlu, Matematik Araştırma Merkezi, Baskı Atelyesi, 1982), s. 29

4- Muharrem Kepçeoğlu, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Dördüncü Baskı. (Ankara: Gül Yayınevi, 1989), s. 58

5- Reşide Kabadayı, "Çeşitli Liselere Yönelmede Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik ve Eğitimsel Etmenler", (Yayımlanmamış Araştırma Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1990). s. 1

kilediğini, akademik liselerin öğrencileri bu okulları özellikle üniversiteye iyi hazırladığı için, diğer liselerin öğrencileri ise okudukları liseleri daha çok kısa yoldan hayata atılmak için seçtiklerini belirtmektedir⁶.

Ortaöğretime geçiş gibi Yüksek Öğretime geçiş de seçim yapmayı gerektirmektedir. Hatta yüksek öğretime geçişteki seçme daha karmaşık ve daha çok dikkati gerektirmektedir. Zira bu basamakta daha fazla ve çeşitli seçenekle karşılaşmakta hem de ülkemizde yüksek öğretime giriş sınavla olduğundan böyle bir yarışla karşı karşıya kalmaktadırlar. Öte yandan, öğrencilerin bir yüksek öğretim kurumunda okuyabilmek için yaptıkları Yüksek Öğretim Programı tercihleri bir bakıma meslek tercihi ya da seçimi olarak nitelendirilebilir*. Zira, bireylerin Yüksek Öğretim Programı tercihleri aslında onların ileride edinmek istedikleri meslekler seçme kararı olarak nitelendirilebilir.

Bireylerin bir mesleği seçmeleri, onların meslek hakkındaki imajı, başarısını biçimlendiren önemli etmenlerden biridir⁷. Meslek seçme sürecinde bireyin kendini ve meslekleri tanıması önemli bir yer tutmaktadır. Kendilerine uygun meslek seçenler yaşam boyu başarılı ve mutlu olarak gelişmekte, böylece kendilerine ve çevrelerine yararlı olabilmektedirler.

Üniversiteye yönelen liseli öğrencilerin ilgi duyduğu alanlar ve meslekler hakkında objektif ve etraflıca yapılmış incelemeler sonucunda edinilmiş bilgilere sahip olması gerekir. Çünkü, üniversiteye girmeyi hak kazanan öğrenciler yete-

6- Aynı, s. 92

*- Bu araştırmada Yüksek Öğretim Programı tercihi ile Meslek tercihi terimleri eş anlamda kullanılmaktadır.

7- Yahya Akyüz, **Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri**, (Ankara: Doğan Basımevi, 1978), ss. 316-317

nekleri yönünden sınavla seçilmiş öğrencilerdir. Ancak gençlerin çoğu meslek seçme konusunda kesin bir karar verme durumunda kaldıkları zaman şaşkınlığa düşmekte ve çoğu kez bütün hayatlarını geçirecekleri uğraşı alanlarının seçimini tesadüflere bırakmaktadırlar.

Planlı döneme geçişle birlikte, eğitimde nitelik sorunu da ele alınmış, ara insan gücü yetiştirilmesi için meslek liselerinin yaygınlaştırılıp öğrencileri yönettirme, nitelikli insan gücü yetiştirilmesi içinde yükseköğretime yetenekli öğrencilerin ilgi duyduğu alanlara yönltilmesi için çalışmalar başlatılmıştır⁸. Ancak, yönettirme hayata tam olarak geçirilememiş, bunun sonucunda da öğrenciler mesleki ilgilerini dikkate almasızın yükseköğretime geçişte rasgele program tercihleri yapmışlardır.

Ülkemizde lise ve dengi okulu bitiren gençler, Yüksek Öğretim Programı tercihi yaparken, genelde, ilgi ve yeteneklerinden çok, seçilen Yüksek Öğretim Programlarının hazırlayacağı mesleklerin ekonomik koşullarıyla sosyal statülerine daha çok ağırlık verir görünmektedirler⁹.

Birey karmaşık ve hareketli bir toplumda bulunan çok çeşitli ve oldukça bilgi ve beceri isteyen iş dünyasındaki uğraşlardan kendi yetenek, ilgi ve şartlarına en uygun olan birini seçebilmesi, bir mesleğe girebilmesi için ona rehberlik edilmesi gerekmektedir. Oysa öğrencilerin lise öğrenimi sırasında yeterli düzeyde Psikolojik Danışma ve Rehberlik yardımından yararlanamadığı bilinmektedir¹⁰.

8- DPT. BAŞBAKANLIK, *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994*, (Ankara: DPT Yayınları, Yayın No: 2174, 1989), ss. 294-295

9- Recayi Coştur, "Lise Öğrencilerinin Yüksek Öğretim Programları Tercihleri, Bilişsel Tarzları ve Mesleki İlgileri Arasındaki İlişkiler" (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: H. Ü .Sos. Bil. Enstitüsü, 1989), s. 159

10- Kabadayı, "Ön. Ver" s. 52

Üniversitelere öğrenci seçiminde uygulanan testler sadece genel akademik yeteneği ve bilgiyi ölçmektedir¹¹. Yetenekleri ve ilgileri hakkında doğru ve gerçekçi değerlendirmeler yapabilme olanaklarından yoksun öğrenciler, Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme Formundaki tercih sıralamasına göre seçtiği fakülte ya da bölümü tercih sırasına koyarken ilgi ve yeteneklerini dikkate aldığı varsayılmaktadır.

Bazı araştırmacılar, (Özgüven 1974; Ekşi 1976; Celkan 1983) Üniversitedeki öğrenci evreninde ilgi duymadıkları bir alanda okumak zorunda olanların %10 ile %30 arasında olduğunu saptamışlar. Bu araştırma sonuçlarından hareketle öğrencilerin ya ilgilerini tanımadıklarını ya da ilgilerin meslek seçimindeki önemini küçümsedikleri söylenebilir¹².

Bir öğrencinin niteliklerine uygun bir program seçmesi üniversiteye giriş ve üniversite içinde yatay geçişler sınırlandıkça daha fazla önem kazanmaktadır. Çünkü Üniversite Seçme Sınavına başvuran adayların sayısı her yıl giderek artmaktadır. Ancak her yıl başvuran aday sayısının 1/4'üne yakını bir yüksek öğrenim kurumuna kayıtlı olup da durumundan memnun olmayan ve şansını yeniden denemek isteyenler oluşturmaktadır¹³.

Öte yandan ölçülen ilgileri yönünde mesleğe girmiş olan bireylerin genellikle başarılı oldukları çeşitli araştırmalarla kanıtlanmıştır. Örneğin, Lipsett ve Wilson ilgi alanının mesleklerle uyuşmadığı hallerde bireyin mesleğinden mem-

11- Yıldız Kuzgun, *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi*, (Ankara: A. Ü .Eğit. Bil. Fak. Yayınları No: 118, 1982). s. 24

12- Aynı, s. 24

13- Altan Günalp, "Türkiye'de Yüksek Öğrenime Öğrenci Alımı" III. Uluslararası Konferansı İçin Hazırlanmış Tebliğ, 1977

nun olmadığı dolayısıyla başarısız olduğunu¹⁴, Walsh ve Hanle'de ilgi ve yeteneklerine uygun meslek seçimi yapanların mesleki doyum puanlarının diğerlerinden daha yüksek, iş verimlerinin daha iyi olduğunu¹⁵ bulmuşlardır. Bir işte çalışacak kişinin yalnız gerekli zekâ seviyesine sahip olması yeterli değildir. O işi oluşturan etkinlik çeşitlerine karşı ilgi duyması da gerekmektedir. Bir işde başarı sağlamak için kişinin ilgi örüntüsü'de önemlidir¹⁶.

Okulda başarısızlıkların en aza indirilmesi ve kaynakların rasyonel kullanımını için eğitim sisteminin bütününe kapsıyacak eğitim-insan gücü planlaması sistemi kurulması çalışmalarını gerektirebilir. İnsan gücü kaynağı kaybına yol açmamak için öğrencilerin ilgi duydukları ve yeteneklerine uygun sevdikleri alanlarda çalışmalarının ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Sağlam ve tutarlı bir program seçimi, öğrenciyi geleceğe hazırlayacağı için toplum kalkınması açısından, önem taşımaktadır. Ülkemizde çoğu bireylerin sahip bulunduğu meslek ya bir rastlantı sonucu oluşmakta ya da ilgileri dışında bulunmaktadır. Etkisi altında kalınan bazı nedenlerin ya da hatalı yöneltilmeler sonucu ilgi ve yeteneklerinin dışında meslek seçimi (program seçimi) yapmalarını önlemek, öğrenim görecekları programlarda akademik başarıya ulaşmak ve gireceği meslekte hem doyum sağlayabilmeleri hem de verimli olabilmeleri açısından kapsamlı bir araştırma önem taşımaktadır.

14- Laurance Lipsett ve James W. Wilson, "Do Suitable Interest and Mental Ability Lead to Job Satisfaction?" *Educational and Psychological Measurement*, (1954, 14), ss. 373-380

15- W. B. Walsh ve N. A. Hanle, "Consistent Occupational Preferences, Vocational Maturity and Academic Achievement, *Journal of Vocational Behavior*, 7: (1975), ss. 89-97

16- Hasan Tan, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Teori ve Uygulama* (İstanbul: MEB Yayınları, 1986), s. 71

Problem

Üniversite öğrencilerinin mesleki ilgilerinin öğrenim gördüğü programlara uygun olup olmamasının akademik başarıya etkisi, araştırmanın ana problemi oluşturmaktadır.

Araştırmada ayrıca, öğrencilerin mesleki ilgilerinin öğrenim gördükleri alana uygunluk durumunun cinsiyet, fakülte, sınıf düzeyi, lisede mesleki rehberlik yardımı alma durumu, Öğrenci Yerleştirme Sınavlarındaki tercih sıraları ve program değiştirme isteği gibi diğer ilgili değişkenler arasındaki ilişkilere de bakılmaktadır.

Böylece, öğrencilerin mesleki ilgilerine uygun öğrenim programlarına yönelmesine ve doğru kararlar almasına yardımcı olmak üzere yönetici, öğretmen ve rehber öğretmenlerin çalışmalarına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda ülkemizde öğrencilerin meslek seçimi önemli bir sorun olarak görünmektedir. Çok sayıda faktörün etkilediği program seçimi ve seçilen programlardaki akademik başarıya mesleki ilgilerin etkisi konusunda bir ölçüde yeterli olarak nitelenebilecek kapsamlı araştırmalara daha az raslandığından ve bu araştırma ile bu alanda görülen boşluğun bir ölçüde doldurulması ve bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutulması amaçlanmaktadır.

Alt Problemler

Bu araştırma probleminin incelenebilmesi için aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

1. Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması **cinsiyetlerine** göre önemli farklılık göstermekte midir?

2. Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması **fakültelerine (yükseköğretim)** göre önemli farklılık göstermekte midir?

3. Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması, onların **sınıf düzeylerine** göre önemli farklılık göstermekte midir.

4. Lise öğrenimi sırasında **mesleki rehberlik yardımı** alan öğrencilerle ötekiler arasında halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması bakımından önemli farklılık bulunmakta mıdır?

5. Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması üniversite giriş sınavlarında bu programları **kaçıncı sırada tercih ettiklerine** göre önemli farklılık göstermekte midir?

6. Okudukları programlar mesleki ilgilerine uygun öğrencilerle ötekiler arasında **akademik başarı** bakımından önemli farklılık bulunmakta mıdır?

7. Okudukları programlar mesleki ilgilerine uygun öğrencilerle öteki öğrenciler arasında **doğrudan geçme, bütünlemeye kalma ve tekrara kalma** bakımlarından önemli farklılık göstermekte midir?

8. Okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olan öğrencilerle ötekiler arasında **program değiştirme isteği** bakımından önemli farklılık bulunmakta mıdır?

Denenceler

Problem ve alt problemlere bağlı olarak bu araştırmanın denenceleri aşağıda sıralanmaktadır.

1. Öğrencilerin okudukları programların, mesleki ilgilerine uygun olup ol-

maması **cinsiyetlerine** göre önemli farklılık göstermektedir.

2. Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup ol-
maması **fakültelerine (yüksekokul)** göre önemli farklılık göstermektedir.

3. Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup ol-
maması, onların **sınıf düzeylerine** göre önemli farklılık göstermektedir.

4. Lise öğrenimi sırasında **mesleki rehberlik yardımı** olan öğrencilerle
ötekiler arasında halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup ol-
maması bakımından önemli farklılık bulunmaktadır.

5. Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup ol-
maması üniversite giriş sınavlarında bu programları **kaçıncı sırada tercih et-
tiklerine** göre önemli farklılık göstermektedir.

6. Okudukları programlar mesleki ilgilerine uygun öğrencilerle ötekiler
arasında **akademik başarı** bakımından önemli farklılık bulunmaktadır.

7. Okudukları programlar mesleki ilgilerine uygun öğrencilerle öteki öğ-
renciler arasında **doğrudan geçme, bütünlemeye kalma ve tekrara kalma** ba-
kımından önemli farklılık bulunmaktadır.

8. Okudukları programlar mesleki ilgilerine uygun olan öğrencilerle öte-
kiler arasında **program değiştirme isteği** bakımından önemli farklılık bulun-
maktadır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın kapsamına, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin Tıp, Fen-Ede-
biyat, Eğitim, Ziraat, İlahiyat Fakülteleri ile Amasya Meslek Yüksekokulu'nda

1991-1992 öğretim yılında bütün sınıflarda öğrenim gören öğrenciler girmektedir. O nedenle, araştırma sonuçları bu fakültelere ya da benzer nitelikler diğer fakülte ve yüksekokullara genellenebilir.

Tüm sosyal bilimler araştırmalarında görülen, istatistik tekniklerinin duyarlılıklarına ilişkin sınırlılıklar ve insan ögesinin değişkenliği bu araştırmanında sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonuçları bu sınırlar içerisinde değerlendirilmelidir.

Tanımlamalar

Akademik Başarı: Öğrencilerin Ondokuz Mayıs Üniversitesinde kendi uzmanlaşma alanı ile ilgili okuduğu derslerden, bu Üniversitenin Ders Geçme Yönetmeliğine göre aldığı notların toplanıp ders sayısına bölünmesi ile elde edilen değer.

İlgi: Bir kimsenin bir kişiye, nesneye ya da etkinliğe karşı gösterdiği hoşlanma, hoşlanmama ya da kayıtsız kalma şeklindeki tepkileridir¹⁷.

Mesleki İlgi: Meslek seçimi söz konusu olduğu durumlarda öğrencilerce belirtilen ve envanterlerle ölçüle bilen ilgilidir¹⁸.

Mesleki Rehberlik: Türü meslekleri tanımaları ve kendi kişisel özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, mesleklere hazırlanmaları ve mesleklerde gelişmeleri amacı ile bireylere yapılan yardımlardır¹⁹.

17- E. K. Strong, *Vocational Intersets of Men and Women* 4th. Printing. (Stanford: Stanford University Press. 1943), ss.10-13

18- TDK. *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları No: 393, 1974), s.115

19- Kepçeoğlu, *Ön. Ver*, 1989, s. 57

Uygunluk: Mesleki ilgilere uygun programa yönelme.

Yüksek Öğretim Programı Seçme (Meslek Seçme): Bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir²⁰.

Kısaltmalar

MİE: Mesleki İlgı Envanteri

Öğrenciler: Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencileri.

ÖSS: Öğrenci Seçme Sınavı

ÖYS: Öğrenci Yerleştirme Sınavı

PDR: Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Üniversite: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

YÖP: Yüksek Öğretim Programı

Sayıtlılar

Bu çalışmanın planlanıp uygulanmasında, elde edilen verilerin yorumlanmasında aşağıda sıralanan sayıtlılardan hareket edilmektedir.

1. Bu araştırmada seçilen araştırma yöntemi, araştırmanın amacına, konusuna ve problemin çözümüne uygundur.
2. Örneklem, evreni temsil edebilecek durumdadır. Çünkü izlenen

20- Kuzgun. **Ön. Ver**, 1982, s. 1

örnekleme yöntemi evrenin yapısına uygun olup, örnekleme oluşturan öğrenciler random yoluyla seçilmiştir.

3. Bu araştırmada toplanan verilerin geçerlik ve güvenilirlikleri yüksektir.

Çünkü;

a. Geçerlik ve güvenilirliği test edilmiş, mesleki ilgileri ölçebilecek düzeyde geliştirilen Kepçeoğlunun "Mesleki Yönelim Envanteri" ile öğrencilerin mesleki ilgileri ölçülmüştür.

b. Akademik başarı, mutlak değerlendirme sonucundaki alan derslerinin başarı notu ortalamalarından alınmıştır.

4. Öğrencilerin ilgi alanları ve her alanın ilgi türü birbirinden farklıdır.

5. Bu araştırma kapsamına giren öğrenciler kendilerine uygulanan bilgi toplama araçlarındaki maddeleri samimi ve gerçekçi olarak işaretledikleri kabul edilmiştir.

6. Bu araştırma kapsamına giren öğrencilerin akademik ya da özel yeteneği okuduğu programı yürütebilecek düzeyde kabul edilmektedir.

BÖLÜM II

İLGİLİ KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALAR

Bu araştırmanın konusu "Üniversite öğrencilerinin mesleki ilgilerinin okudukları programlara uygun olup olmaması ile onların akademik başarıları arasındaki ilişkiler" olduğundan bu bölümde öncelikle ilgi, mesleki ilgi ve meslek seçme kavramların tanımı doğuşu, gelişimi ve türleri hakkında açıklamalar yapılmaktadır. Ayrıca akademik başarı ile ilgi ve cinsiyet konusunda yapılan yurt dışında ve yurtiçindeki araştırmalara da yer verilmektedir.

İlgi

a- Tanımı, doğuşu ve gelişimi

İlginin ne olduğu ve nasıl ölçülebileceği konusundaki ilk çalışmaların Carnegie Teknoloji Enstitüsünde Walter Bingham tarafından başlatıldığı söylenmektedir¹. (Aktaran: Kuzgun 1984)

İlginin, bu güne kadar herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımı yapılamamıştır. Henüz ilginin niteliğini ve gelişmesini içeren bir ilgi teorisine dayanan bir tanım da yoktur. Literatürde görülen tanımların çoğu ampirik ve fonksiyoneldir². Örneğin Carnegie Teknoloji Enstitüsünde ilgilerin ölçülmesi konusunda ayrıntılı incelemeler yapmış ve ilk ilgi envanterini geliştirmiş olan Strong'a göre; ilgi, "bir kimsenin bir kişiye, nesneye veya etkinliğe karşı gösterdiği, **hoşlanma**,

1- Yıldız Kuzgun **Mesleki Rehberlik** (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını 1984, s. 19

2- Aynı s. 19

hoşlanmama ya da **kayıtsız kalma** şeklindeki tepkileri"dir³. Strong, ilginin davranışın yönünü belirleyen bir iç uyarıcı olduğunu ve bu iç uyarıcının (istek veya arzu) başlattığı davranış amacına ulaşip sonunda kişiye doyum sağladıkça davranışın yerleşmeye ve alışkanlık haline gelmeye başladığını ifade etmektedir. Başlangıçta rastgele yapılan bir etkinlik onda bir ihtiyacı doğurabilir. Bu da gelecekte yapılacak bir etkinliğin tekrarlanma sıklığını artırır. Bunun tersi olduğunda kişi o tür etkinliklerini yapmaktan kaçınır. Strong, ilgilerin somut şeylere karşı reaksiyonlar olduğundan bunların öğrenilmiş olduğunu kabul etmektedir.

Strong (1943)'a göre, insan birşeyi öğrenirken "hoşlanma" ve "hoşlanmama" duygusunu geliştirir. Eğer bir etkinlik, bireyin ihtiyacını doyuruyorsa birey o etkinlikten hoşlanır. Buna göre bir birey eğitim yoluyla yeni ilgiler meydana getirebilir. Okullarda öğrenciler de belli alanlara karşı görülen ilgiler, ya yeteneklerin bir sonucudur ki, o zaman kalıtsal bir nitelik taşır ya da sosyal etkileşim sonucu kazanılmıştır. Bu takdirde ev ve okul üzerinde durulması gerekir⁴.

Germane ve Germane (1941)'e göre ilgi, bir kimsenin bir etkinliğe ya da objeye karşı, kısıtlayıcı şartlar altında bile, oldukça uzun süre devam eden bir bağlanma isteği veya eğilimi" dir⁵. Bu tanım herhangi bir kurama dayanmayıp gözlemlere dayanmaktadır⁶.

Roe (1965)'ya göre ilgi "bir kimsenin özel bir gayret sarfetmeden dikkat

3- E. K. Strong, **Ön. Ver.** ss. 10-13

4- **Aynı**, ss. 10-13

5- C. E. Germane ve G. Germane, **Personnel Work in High School**. (New York: Silver Burdett Co. 1941), s. 164

6- Hasan Tan, **Gazete Haberleri Testi: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu**. (Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araş. Kurumu Yanını 190. 1972), s. 7

ettiği, gözlemlendiği, üzerinde durup düşündüğü ve zevk alarak yaptığı işlerdir"⁷. Bu tanıma göre, ilgi enerjinin uzun bir süre belli bir noktada toplanmasıdır. Roe'de Strong'un belirttiği gibi ilgiyi başlı başına bağımsız bir psikolojik varlık diyerek, bir çok faktörün ortaya çıkardığı bir nitelik olarak görmektedir.

Mesleki ilgiler ve meslek seçimi üzerinde de çok çalışma yapmış olan Super, ilgiyi dört yönü ile tanımlamaktadır. Bunlar; belirtilen (expressed) ilgi, görünen (manifest) ilgi, testle ölçülen ilgi ve envanterle ölçülen ilgilere. **Belirtilen ilgi**, kişinin bir nesneye, etkinliğe ya da mesleğe karşı gösterdiği sözel ilgidir. Bu ilgi gençlerde, yetişkinlere göre daha değişken ve tutarsızdır. **Görünen ilgi**, kişiyi gözleyerek hangi tür etkinlikleri tercih ettiğini belirlemektir. İnsanların ilgilerini belirlemede başvurulan en yaygın ve en eski ilgi belirleme yoludur. **Testle ölçülen ilgi**, testlerle açığa çıkarılan ilgidir. **Envanterle ölçülen ilgi** de çeşitli etkinlik ve meslekleri ortaya koyduğu ilgidir⁸. (Aktaran: Öncü, 1991). Super'in ilgi konusundaki düşünceleri ilginin tanımından ziyade niteliğini anlamaya yöneliktir.

Guilford ve yardımcılara göre ilgi; doyum sağlayıcı görünen bir uyarıcının harekete geçirdiği bir dürtüdür⁹. (Aktaran: Öncü 1991).

Yapılan ilgi tanımları incelediğinde, tanımlardaki temel öğeler "hoşlanma, hoşlanmama, oldukça süreklilik, doyum sağlama, otomatik olarak uyarılmış olma ve öğrenmeyi etkileme" gibi niteliklerdir.

İlgi alanlarının nasıl doğduğu ve nasıl geliştiği konusuna ilişkin ilk görüş Fryer tarafından belirtilmiştir. İlgi alanlarına ilişkin bulgulardan yararlanılarak ilgi-

7- Ann R. Roe, *The Psychology of Occupations*, Sixth Ed: (New York: John Wiley and sons inc. 1965). s. 85.

8- Hüseyin Öncü "Grupla Mesleki Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Mesleki Tercihlerine etkisi", (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: H. Ü. Sos. Bil. Ens. 1991), s. 31

9- Aynı s. 31

lerin yetenek, heyecan ve motivasyondan ayrı bir psikolojik nitelik olduğu genellemesine varmıştır. İlgileri hoşlanma, hoşlanmama duygusuna bağlı olarak subjektif olmak üzere iki grupta ele almıştır. Bunların ikisinde "kabul etme", "reddetme" faaliyeti olarak görmektedir. O'na göre yetişkinlerin ilgilerinin çoğu sosyaldir. İlgilerin oluşumunda mativasyon bulunmakla beraber, reddetme yönü ağır basar ve objektif ilgiler bir kabul etme reaksiyonudur. Fryer'in kabul etme, reddetme görüşü genel olarak öğrenme teorisine dayanmaktadır¹⁰. (Aktaran: Tan. 1972). Fryer'e göre ilgiler yetenek ve motivasyondan ayrı genetik olarak tayin edilmeyip öğrenme ile oluşan ve gelişim süreci içinde oluşarak süreklilik gösteren bir niteliktir.

Carter, ilgilerin doğup gelişmesine, özdeşleşmeye dayalı bir benlik kavramı (self-concept) teorisine bakmaktadır¹¹. (Aktaran: Tan. 1972). Birey bir statü elde edip doyum sağlamak için bir grupta özdeşleşme yapar. Bu özdeşleşmede kişi, çevresiyle uyum çabası içindedir. Uyumunu yaparken kendi dışında olan etmenlerin (aile ve arkadaş çevresi, toplum imkânları gibi) etkisi altındadır. Birey özdeşleşme yaptığı grubun etkinliklerine katılır. Engeller kendi yetenek sınırını aştığında kendine özgü daha uygun düşen başka bir grupta özdeşleşme kurar¹².

Bordin'de ilgilerin benlik kavramının bir ifadesi olduğunu ileri sürmektedir¹³. (Aktaran: Tan. 1972). Yani ilgiler benlik kavramına göre doğup gelişmektedir. Birey ilgi envanterini, kendi benlik kavramına ve meslek hakkındaki algılarına göre cevaplandırmaktadır.

10- Tan, **Ön. Ver.** 1972, s. 8

11- **Aynı**, s. 8

12- Öncü "**Ön. Ver.**" s. 32

13- Tan, **Ön. Ver.** 1972, s. 9

Bordie, Darley ve Hagenah ilgilerin, kişiliğin bir parçası olarak doğup geliştiğini ileri sürmüşlerdir. Darley'e göre yetenek ve başarı arzu edilen amaca ulaşmada etkililik değişkenidir. O'na göre amaçlar ya da arzular ilgilerin kapsamında mevcuttur. Sosyal bir varlık olan insan, kendisine saygı duyulması ve değer verilmesini ister. Bu genel eğilim, herkeste ayrı bir ifade tarzı bulur. Bu tarzı anlamak için bireylerdeki kişilik örüntüsünün genetik ve gelişme yönüne bakmak gerekir. Eğer **özdeşleşme** ve **savunma ihtiyacı** ile **yüceltme örüntüsü** kişiliğin gelişiminin üç önemli unsuru ise, birey ergenlik yılları sonuna doğru bu ihtiyaçları karşılayacak kesin bir kişilik yapısını gerçekleştirmiş bulunmaktadır¹⁴. (Aktaran: Tan. 1972)

Mesleki ilgilerin doğup gelişmesinde sistematik ve mantiki bir teori ileri süren Roe (1972)'ye göre; ilgilerin kökü, çocuğun ilk yıllarında, aile içindeki gelişim atmosferine bağlanabilir. Ailenin çocuğa karşı olan tutumu, çocuğun ailenin heyecansal atmosferine bağlı olarak karşılaşacağı doyumlar ve yılgılar on'da insana dönük bir eğilim yaratacaktır. Bu iki eğilime göre bireyin ilgileri doğup gelişmektedir¹⁵.

Tyler, Super ve arkadaşlarının geliştirdiği rol kuramına¹⁶ dayanan bir ilgi teorisi kurmuştur. Küçük öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmada, ilgilerle, yetenek ve kişilik puanları arasında açık bir ilişki bulamamıştır. Ancak, ilgilerle ilgili belirgin farklar gözlenmiştir. Cinsiyete uygun bir rol benimsemeyi gerektirmektedir¹⁷. Yani, kişi yaşadığı kültürde kendi cinsinin rolünü benimsemekte ve benim-

14- Aynı, s. 10

15- A. Roe, "Early Determinants of Vocational Choice" *Journal of Counseling Psychology*. 4. (1957), ss. 212-215

16- Kuzgun, **Ön. Ver.** 1982 s. 9

17- L. E. Tyler. "The Relationship of Interest to Abilities and Reputation Among Firstgrade Children." *Education and Psychology Measurement*. 11. (1951) ss. 255-264

seddiği role uygun ilgiler geliştirmektedir.

Tan (1972)'da ilgilerin küçük yaşlarda yaygın, belirsiz ve geçici olduğunu, herşeye ilgi duyulduğunu, yaş ilerledikçe ilgilerdeki sürekliliğin arttığını belirtmektedir. Ayrıca, kişinin benlik kavramında, değerler sisteminde, motivasyonunda, temel ihtiyaçlarında ve sosyo-kültürel şartlarındaki değişikliklerin derecesine göre ilgi alanlarında da değişikliklerin olabileceğini söylemektedir¹⁸.

Kuzgun (1984), küçük yaşlarda ilgilerin yaygın ve belirsiz olduğunu, ayrışmadığını, küçük çocukların herşeye karşı "yaklaşma" tepkisi gösterdiklerini, ilgilerden söz edebilmek için ilgilerin ayrışması gerektiğini ve böyle bir ayrışmasında 10-12 yaşlarına doğru gerçekleşebileceğini söylemektedir. Ayrıca, çocuğun ilgilerini tanımasıyla ilgilerinin daralacağını ve yoğunlaşacağını, ergenlik çağına doğru edindiği değişik yaşantılarla kişinin ilgi profilinde sivriliklerin görüleceğini ve bu durumda onun ilgilerinin ayrıştığının işareti sayılacağını belirtmektedir¹⁹.

İlgilerin doğru gelişmesine ilişkin olarak ileri sürülen görüş ve teoriler incelendiğinde, kapsamlı ve bütünlük kazanmış bir ilgi kuramının henüz gelişmemiş olduğu görülmektedir.

b-İlgi çeşitleri (sınıflaması)

İlginin tanımında olduğu gibi, ilgi çeşitleri konusunda da yazarlar arasında tam bir anlaşma yoktur. Yapılan sınıflamalarda birbirinden az çok farklı ilgiler belirlenmiş olduğu halde, aynı adı alan ilgilerin bile farklı biçimlerde tanımlandığı

18- Tan, *Ön. Ver.*, 1972 ss. 17-18

19- Kuzgun, *Ön. Ver.*, 1984 s. 22

görülmektedir. Bazende farklı terimlerle aynı ilgiler ifade edilmiş olabilmektedir. Bu durum ilgi konusundaki araştırmaların, henüz "keşfetme", "tesbit etme" safhasında olmalarından kaynaklanmaktadır²⁰.

İlgi sınıflamaları, ilgi envanterinin uygulanması sonucu elde edilen puanlar üzerinde yapılan faktör analizi çalışmalarını ile belirlenmiştir.

İlgi faktörlerinin tesbiti konusunda ilk çalışma Thurstone tarafından yapılmıştır. Thurstone, Strong İlgi Envanterinin 18 ölçeğinin faktör analizini yapmış ve dört faktör belirlemiştir. Bunlar: Bilim (fen), insan (sosyal), dil ve ticarettir. Strong, kendisi 36 ölçeği kullanmış ve bilim (fen), insan (sosyal) dil, madde, örgüt-idare ve iş temasları faktörlerini bulmuştur²¹. (Aktaran: Kuzgun. 1984)

Kuder, faktör analizi tekniğı ile 10 ilgi alanını (bilim-fen, sosyal, edebi, hesaplama, ikna, artistik, müzik, mekanik-teknik, büro ve açık hava) belirlemiştir²². (Aktaran: Öncü. 1991)

Super İlgileri aşağıdaki gruplara ayırıyor:

1. Bilimsel İlgi
2. Teknik ve Maddi İlgi
3. Hümanistik veya Sosyal Yardım İlgisi
4. Sistematik veya İş Düzeni İlgisi
5. İş Teması İlgisi
6. Edebi İlgi ve
7. Müzik ve Artistik İlgi²³. (Aktaran: Kuzgun 1984)

20- Aynı, s. 20

21- Aynı, s. 20

22- Öncü, "Ön. Ver." 1991. s. 36

23- Kuzgun Ön. Ver. 1984. ss. 20-22

Ülkemizde de ilk olarak Tan (1972), tarafından mesleki ilgileri belirlemek üzere "Gazete Haberleri Testi" adıyla 12 ilgi alanı belirlemiştir²⁴. Kuzgun (1988), tarafından "Kendini Değerlendirme Envanteri" ile öğrencilerin ilgi alanına yönelik algılamalara göre, kendilerini değerlendirme çalışması yapmıştır²⁵. Son olarak Kepçeoğlu (1990) tarafından "Mesleki Yönelim Envanteri" adı altında hazırlanan envanterde 6 ilgi alanı ile bireylerin ilgilerinin tesbitine yardımcı olmaya çalışılmıştır²⁶.

Ülkemizde geliştirilen mesleki ilgi envanterlerindeki ilgi alanları aşağıda listelenmektedir.

ÜLKEMİZDE GELİŞTİRİLEN MESLEKİ İLGİ ENVANTERLERİNİN İLGİ SINIFLAMALARI

	Tan Envanteri	Kuzgun Envanteri	Kepçeoğlu Envanteri
İLGİ ALANLARI	Bilim - Fen	Temel bilim	Teknik - Fen
	Teknik	Sosyal bilim	Sosyal bilimler
	Sanat	Canlı varlık	Tıp - Sağlık
	Dil - Edebiyat	Mekanik	Edebiyat - Dil
	Tıp	İkna	İdare ve Ekonomi
	Eğitim - Öğretim	Ticaret	Güzel Sanatlar
	İş - Ticaret	İş Ayrıntıları	
	Hukuk - Politika	Edebiyat	
	Tarım eğlenme ve eglendirme	Güzel Sanatlar	
	Açık Hava	Müzik	
		Sosyal Yardım	

24- Tan, **Ön. Ver.** 1972

25- Yıldız Kuzgun, **Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı.** (Ankara: ÖSYM Yayını, AGB-0015. 1988).

26- Muharrem Kepçeoğlu, **Mesleğe Yönelme ve Mesleki Yönelim Envanteri** (Samsun: Sönmez Matbaası 1990), ss. 19-30.

Halen mevcut ilgi testlerinin çoğunda ele alınan ilgi alanları, bilimsel analizlere dayanmakta çok, mantıksal analizle teste konmuş ilgi alanlarıdır. Araştırmamızda ilgiye ilişkin görüşlerden daha çok mesleki yönelime ağırlık verilmiş ve ilgilerin sınıflamasında da Kepçeoğlu (1990)'nun sınıflaması esas alınmıştır.

c. Mesleki İlgi ve Cinsiyet

Meslek tercihi ve seçimi konusunda yapılan araştırmaların çoğunda "cinsiyet" farkı üzerinde sıklıkla durulmakta ve özellikle mesleki ilgilerde cinsiyet farklılıklarına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Carter ve Strong (1933), Terman ve Miles (1936), Yum (1942) ve Strong (1943) gibi yazarlara göre, erkekler fiziki etkinlikler, el işi ve bilimsel konular, politika ve pazarlama gibi alanlarla daha çok ilgilenmektedirler. Kızlar ise, sanat, müzik, edebiyat, sekreterlik, öğretmenlik ve sosyal ilişkilerle daha çok ilgilenmektedirler. Yine Bennet (1963)'de yaptığı araştırma sonunda kızların mekanik (elişi) alanlarına daha az ilgi duyduklarını vurgulamaktadır²⁷. (Aktaran: Coştur 1989)

Lehman ve Witty (1936) yaptıkları bir araştırmada 8,5 ve 18,5 yaş arasında 27000 kadar kız ve erkek öğrenci grubunun mesleki tavırlarını incelemişlerdir. Bulguları: kızlar kendi başlarına yapılan estetik, insan hizmetleri ve öğretim işlerini, erkekler ise; bedensel faaliyet, yönetim ve örgütlenme ile ilgili işleri tercih etmişlerdir²⁸.

27- Coştur, "Ön. Ver" 1989 ss. 37-38

28- G. C. Lehman ve P. A. Witty. "Sex Differences in Vocational Attitudes." *Journal Appl. Psychology*, 20. (1936), ss. 576-585.

Bilim Araştırma Kurumu (Science Research Associates) (1959)'nun Kuder İlgı Envanteri (KİE)'ne ilişkin araştırma bulguları da Strong'un bulgularını destekleyici niteliktedir. Bu araştırmaya göre, Kuder İlgı Envanterinde kız ve erkek öğrencilerin ilgi alanlarının farklı olduğu saptanmıştır²⁹.

Super ve Crites (1962), genellikle kadınların sanat, müzik, edebiyat, insan hizmetleri, ofis hizmetleri, öğretmenlik ve sosyal hizmet alanlarına karşı daha çok ilgi duydıklarını; buna karşılık erkek ilgilerinin daha çok bedensel faaliyetler, fen ve bilim, politika ve ticaret alanlarına doğru kaydığını destekleyen bulgular elde etmişlerdir³⁰.

Powel ve Bloom (1962), 929 Lise öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrencilerin belirtilen ilgilerini bir anketle belirlemişlerdir. Sonuçta öğrencilerin %65'inin profesyonel meklekleri tercih ettikleri ve tercihlerde cinsiyet farklılığının olmadığını bulmuşlardır³¹.

Bazı uzmanlar da (Davis, Neagon ve Strouf 1962; Smith ve Herr 1972; O'Hara 1962) Kız çocukların erkek çocuklara göre daha olgun mesleki tercihler yaptıklarını belirtmektedirler³². (Aktaran: Öncü 1991)

Lunneborg (1978), "Cinsiyet ve Karar Verme Stilleri" konusunda yaptığı üç çalışmada cinsiyete göre lise ve kolej öğrencilerinin mesleki karar verme stillerinin değişip değişmediğini incelemiştir. Çalışmalardan ilki 1976 yılında lise ve

29- Coştur. "Ön. Ver" 1989. s. 38

30- Aynı s. 38

31- M. Powel ve V. Blomm, "The Development of and Reasons For. Vocational Choices of Adolescents Through the High School Years". *The Journal of Educational Research*. 56. 3. (1962), ss. 126-133

32- Öncü "Ön. Ver" 1991 s. 47

kolejde okuyan 67'si bayan 49'u erkek toplam 116 kolej öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Psikolojik içerikli testten yüksek puan alan öğrencilerin katıldığı bu çalışmalarda elde edilen bulgular: üç çalışmada da kız ve erkek öğrenciler arasında mesleki karar verme stilleri yönünden önemli bir fark ($p < 0.05$) görülmemiş, ancak kızlar mesleki karar vermenin önemini seçim aşamasında erkeklerden daha yüksek puanlar elde etmişlerdir³³.

Post-Kommer ve Smith (1985), üniversitede okuyan 57 kız 51 erkek öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmanın bulgularına dayanarak geleneksel kadın ve erkek mesleklerinin her ikisini de gözönünde tutmada mesleki ilginin önemli rol oynadığını ve ilginin cinsiyet farkının bir fonksiyonu olduğunu belirtmektedirler³⁴.

Yurt dışında olduğu gibi yurt içinde de yapılan bazı araştırmalarda cinsiyete göre ilgilerin farklılaşp farklılaşmadığını incelemiştir. Bu konuya ilişkin yapılan araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Sanay ve Arkadaşları (1962) "Lise Öğrencilerinin Meslek Gruplarına Bağladıkları Değerler" konulu yaptıkları araştırmada, erkek öğrencilerin serbest mesleklere (doktorluk, mühendislik, avukatlık gibi), kızlarında daha çok öğretim mesleklerine yüksek prestij değeri verdiklerini saptamıştır³⁵. (Aktaran: Öncü. 1991)

Uysal (1970), ölçülen ilgilerde cinsiyete göre farklılıklar bulmuştur. Kız öğrencilerin açık hava, ikna, sanat, sosyal hizmet ve büro işleri alanlarına karşı

33- P. W. Lunneborg, "Sex and Career Decision-Making Styles." *Journal of Counseling Psychology*. (Washington: Washington University, 25.4: 1978) ss. 299-305

34- H. Post-Kommer, P. L. Smith "Sex Differences in Career Self Efficiency Consideration and Interest of Eighth and Ninth Graders." *Journal of Counseling Psychology*. 32. (1985), ss. 551-559

35- Öncü, "Ön. Ver", 1991 s. 45

İlgileri erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Araştırmasında ilginç bir bulgu ya da değinen Uysal, batıda yapılan bütün araştırmalarda, erkek öğrencilerin "elişi" ilgi alanında kızlardan oldukça farklı olmalarına karşılık kendi araştırmasında bu alanda kız ve erkek farklılığının görülmediğini belirtmektedir³⁶.

Ünal (1993), "Cinsiyete Bağlı Psikolojik Farklar ve Türk Çocukları Üzerinde Bir Karşılaştırma" konulu araştırmasında, el-işi, ikna ve hesaplama ilgilerinin, erkekler arasında daha yüksek, buna karşın büro, artistik, sosyal hizmet ilgilerinin ise kadınlar arasında daha yüksek olma eğiliminde olduğunu belirtmektedir³⁷. (Aktaran: Coştur. 1989)

Kuzgun (1982), Bahçelievler Deneme Lisesinde 376 öğrenci üzerinde üç ay süreli deneysel bir araştırma yapmıştır. İlgi alanlarının Kuder İlgi Envanteri ile belirlendiği araştırmada, kızların sadece sosyal hizmet ilgisi yönünden erkeklerden, erkeklerinde mekanik ve bilim ilgisi yönünden kızlardan üstün olduğunu görmüştür³⁸.

Son yıllarda lise öğrencilerinin YÖP tercihlerine ilişkin en kapsamlı araştırma olarak nitelendirilebilecek Uzer'in (1987) çalışmasından elde edilen bulgulara göre; erkek öğrenciler, kız öğrencilere kıyasla yetenek alanına daha uygun, kız öğrenciler ise yetenek düzeyi ile beraber ilgi alanına uygun tercih yapmaktadır. Araştırma bulguları ayrıca eşit ağırlıklı ÖYS puanı dilimleri yönünden üst dilimden alt dilime doğru inildikçe her iki cinstede tercihlerin yetenek düzeyine uygunluğunun azaldığını göstermektedir³⁹. (Aktaran: Coştur. 1989)

36- Şefik Uysal, "Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimleri" (Yayımlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara: A. Ü. Eğit. Bil. Fak. 1969), s. 86

37- Coştur, "Ön. Ver" s. 39

38- Y. Kuzgun, **Ön. Ver.** 1982. ss. 103-105

39- Coştur "Ön. Ver" s. 48

Mesleki İlgil ve Program Seçimi (Meslek Seçimi)

Bir meslek edinmek ya da yüksekokul bitirmek amacıyla yüksek öğrenime devam etmek isteyen gençler Yüksek Öğretim Programı (YÖP) tercihi yapma* durumu ile karşı karşıyadır. Bireyler bunu yaparken yakın çevresindekilerin tavsiye ve telkinlerinin yanısıra, mesleki ilgi ve zihinsel becerilerini de dikkate almak zorundadırlar.

Meslek seçimi konusuyla ilgilenen meslek psikolojisinde 1950'li yıllara kadar baskın iki eğilim söz konusu idi. Bunlardan biri, meslek seçimini bireyin psikolojik özellikleriyle mesleklerin gerekleri arasındaki uyumun bir fonksiyonu olarak ele alan "Özellik-faktör" kuramıdır. Diğeri ise, meslek tercihi ve meslek seçimi davranışlarında, bireyin özelliklerinden çok, dürtü ve isteklerin rol oynadığını vurgulayan "psikodinamik" yaklaşımdır. Ancak 1950'lerden sonra bu iki yönelim, meslek tercihi ve seçimi davranışlarının bireyin gelişimine paralel olarak geliştiği görüşü ile özetlenebilecek "mesleki gelişim kuramı" içinde birleştiği görülmektedir⁴⁰. (Aktaran: Coştur 1989)

a-Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Meslek tercihini ve seçimini bir gelişim süreci olarak gören ve bir kuram geliştirme gereğini duyduklarını belirten Ginzberg, Ginsburg, Axelrad ve Herma'ya (1951) göre: (1) Meslek tercihi ve seçimi bir anda verilen gelişmiş kararlar sonucu değil yaklaşık on yaşından başlayarak yirmibir yaşına kadar süren bir süreci kapsamakta ve (2) bu süreç bireyin kendi gereksinimleri ile karşılaştığı gerçekler arasında vardığı uzlaşma ile son bulmaktadır⁴¹.

40- Aynı. ss. 34-35

41- E. Ginzberg ve Arkadaşları, *Toward a Theory of Occupational Choice: Personnel and Guidance Journal* (New York: Columbia Univ. Press. 1952), ss. 850-853

Meslek seçimi konusunda yapılan araştırmaların çoğunda ilgiler ve yetenekler başlıca değişkenler olarak birlikte ele alınmaktadır. Son yıllarda özellikle "mesleki ilgi" kavramı, meslek tercihi ve seçiminde rol oynayan önemli bir değişken olarak görülmekte; meslek tercihi ve seçimine ilişkin araştırmalarda yetenekler ile birlikte kullanılmaktadır.

Seçme ile ilgi arasındaki ilişkiyi araştıran, kapsamlı bir çalışma Carter ve Jones (1938) tarafından yapılmıştır. Lise öğrencilerinden oluşturulan gruba Strong Mesleki İlgi Envanterini (SVIB) uygulayan araştırmacılar bu envanteri deneklerin seçtikleri tek bir meslek için puanlamışlardır. Bulguları; seçme ile ilgi arasında olumlu ve oldukça yüksek bir ilişki olduğunu göstermektedir⁴². (Aktaran: Kuzgun 1984). Aynı konuda Carter, Taylor ve Canning'de SVIB'i kullanarak 9. ve 12. sınıflarda bir izleme araştırması yapmışlardır. Sonuçta kızların, seçilen meslek ile ölçülen ilgileri arasındaki ilişkileri erkeklerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç kızların meslek seçimlerinde ilgilerini erkeklerden daha çok dikkate aldıkları şeklinde yorumlanmıřtır⁴³. (Aktaran: Öncü. 1991)

Van Dusen (1940), tarafından yapılan araştırmada, Mühendislik Fakültesinin I. sınıfında olupta, mühendislik eğitiminden vazgeçenlerin ikinci test puanlarında ilgiler yönünden zayıf ve önemli olmayan bir azalma, öğrenime devam edenlerde ilgiler yönünden aynı derecede artmanın olduğu gözlenmiřtir⁴⁴. (Aktaran: Kuzgun 1984)

Darley ve Hagenah (1955), mesleki tercihi ve ölçülen mesleki ilgileri, bireyin değerler sistemini, ihtiyaçlarını ve motivasyonunu yansıtmaktadır. Bu ter-

42- Kuzgun **Ön. Ver.** 1984, s. 88

43- Öncü "Ön. Ver" s. 48

44- Kuzgun, **Ön. Ver** 1984, s. 83

cihler veya ölçülen ilgiler, kişinin gelişiminin bir sonucudur ve bu kişisel gelişme paterni ile kişinin kültüründeki asıl sosyal bir köprüdür⁴⁵.

Bu konuda yapılan diğer araştırmalarda ise, Kuder İlgı Envanterinden elde edilen ham puanlarla belirlenen bireysel profiller ile bu bireylerin seçtikleri ve hazırladıkları meslekler arasında yüksek bir ilişki olduğu görülmektedir⁴⁶. Örneğin, Üniversitede fiziksel ve biyolojik bilimlerde okuyan öğrencilerin envanterden elde ettikleri ham puanlarını, yani bilimsel ilgi alanı ham puanlarını, sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerinkinden daha yüksek bulmuşlardır. Buna karşın, sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin edebi ilgi alanındaki ham puanları, fiziksel ve biyolojik bilimlerde öğrenim gören öğrencilerinkinden daha yüksek bulunmuştur⁴⁷.

Frey ve Arkadaşları "Lise Öğrencilerinin Meslek Gruplarına Bağladıkları Değerler" adlı araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada meslekler "serbest meslekler, eğitim, politika, iş-ticaret ve askerlik"le ilgili meslekler olarak görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu riski ve kazancı olan meslekleri tercih etmektedirler⁴⁸. (Aktaran: Akdemir, 1987)

İlgilerin seçilen mesleklere ne derece uygun olduğunu belirlemek amacıyla Darley (1955) tarafından yapılan bir araştırmada, SVIB puanları ile birinci meslek tercihleri arasında 0.57 ve aynı puanlarla ikinci tercihleri arasındaki

45- J. Darley ve T. Hagenah. **Vocational Interest Measurement: Theory and Practice**. (The University of Minneapolis Press. 14. 1955), ss.190-191

46- Coştur "Ön. Ver" s.36

47- L. Goldman. **Using Test In Counseling**, (New York: Appleton Century Crofts Inc. 1961), ss. 347-357.

48- Çağatay Akdemir, "Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeylerinin Meslek Seçimine Etkisi" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: H. Ü. Sos. Bil. Ens. 1987), s. 14

ilişki 0.40 olarak bulunmuştur⁴⁹. (Aktaran: Kuzgun 1984). Bu bulguları destekleyen bir araştırmada Nelson (1971) tarafından yapılmıştır. Araştırmacı Kuder İlgisi Alanları Tercihleri Envanteri sonuçları ile deneklerin birinci ve ikinci meslek tercihi alanlarını karşılaştırmıştır. Meslek tercihinin algılanan veya ifade edilen ilgi alanı olarak ele alındığı bu araştırmada, seçilen meslek alanı ile ölçülen ilgi alanı arasında grubun 2/3'ü için tutarlı, geri kalan 1/3'ü içinde tutarsız bulunmuştur⁵⁰. (Aktaran: Öncü. 1991)

Gasper ve Omuig (1976), 169 denek üzerinde yaptıkları araştırmada mesleki ilgi ile yapılan meslek tercihleri arasında anlamlı ilişkiler bulmuşlardır⁵¹.

Kelso (1977) 1965 Avusturyalı ilköğretim ve lise erkek öğrenciler üzerinde yaptığı bir araştırmada, orta ve ortanın üstü sosyo-ekonomik düzeydeki dört ilköğretim ve üç liseden aldığı örneklem grubundaki öğrencilerin, mesleki seçimlerini belirlemiş ve öğrencilerin meslek seçimlerine ilişkin olarak gösterdikleri nedenler üzerinde yapılan analizler 5. ve 6. sınıflarda meslek seçimi nedeni olarak ilgileri göstermede bir artış, yetenekleri göstermede azalma; 7. ve 9. sınıflarda aynı konuda ilgilerde azalma, yeteneklerde artış ve 10. ve 12. sınıflarda ise yetenekleri gözönünde bulundurma yönünden bir duraklama olduğunu ortaya çıkarmıştır⁵².

Rothney ve Schmit, Lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada, öğrencilerin 1/3'nün ifade ettikleri ilgilerinin 3 yıl boyunca değişmediğini ve tüm grubun 1/4'ünün son sınıf öğrencilerinin ise yarısının mezuniyetten sonra ilgi

49- Kuzgun, *Ön. Ver*, 1984 s. 83

50- Öncü, "*Ön. Ver*" s. 48

51- J. Gasper, C.P. Omuig "The Relationship Between Career Maturity and Occupational Plans of High School Juniors". *Journal of Vocational Behavior*. 9.(1976), ss. 367-375

52- Geoffrey I. Kelso. "The Relation of School Grade to Ages and Stages in Vocational Development." *Journal of Vocational Behavior*. 10.(1977), ss. 287-301

alanları ile ilgili bir işe girdikleri belirlenmiştir⁵³. (Aktaran: Kuzgun 1984). Araştırma sonuçları ifade edilen ilgilerin oldukça kararlı olduğunu göstermektedir.

Kitson ve O'Rourke tarafından yapılan bir araştırmada, mesleki etkinlik sırasında meydana gelen hoş yaşantıların belirtilen ilgilerde olumlu değişiklikler yaptığı görülmüştür⁵⁴. (Aktaran: Öncü. 1991)

b. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar:

Mesleki ilgiler, meslek seçme (program seçme) konularıyla ilgili ülkemizde yapılan araştırmalar aşağıdaki özetlenmiştir.

Meslek seçimi konusunda ülkemizde ilk araştırma Tan (1956) tarafından yapılmıştır. Ankara il merkezinde Namık Kemal Ortaokulunda 347 öğrenci üzerinde "Ortaokul öğrencilerinin meslek seçimleri" konulu araştırmasında (1) ortaokul öğrencilerinin hangi meslekleri tercih ettikleri, (2) bu meslek alanlarını nasıl seçtikleri, (3) meslek seçimlerinde zamanla değişme olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre;

Öğrencilerin meslek seçimlerinin, meslek seçiminde gözetilmesi gereken faktörlere dayanmadığı,

Altı aylık bir süre içinde öğrencilerin %54'ü ilk seçtikleri meslek alanlarını değiştirdikleri,

Ve meslek seçiminde değişmelerin en çok 13-15 yaşlarında olduğu bulunmuştur⁵⁵. (Aktaran: Tan. 1972)

53- Kuzgun, **Ön. Ver** 1984 ss. 89-90

54- Öncü, "Ön. Ver" 1991, s. 49

55- Tan, **Ön. Ver** 1972, ss. 21-22

Lise öğrencilerinin meslek seçimleri konusunda diğer bir araştırma Uysal (1970) tarafından, Lise son sınıflardaki 727 Öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilerin farklı yeteneklerini ve ilgilerini ölçen Uysal onların çoğunlukla bilimsel, teknik ve sosyal hizmet alanlarındaki mesleklere ilgi duyduklarını fakat ilgileri ile meslek tercihleri arasında bir tutarlılık olmadığını saptamıştır⁵⁶.

Koç (1973), Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi I. sınıf öğrencilerinin "belirtilen ilgileri" ile "ölçülen ilgileri" arasındaki tutarlılığı incelemiştir. Sonuçta Edebiyat kolundan mezun olan öğrencilerin belirtilen ilgileri ile ölçülen ilgileri arasında büyük ölçüde bir tutarlılığın aynı ölçüde farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır⁵⁷. (Aktaran: Öncü. 1991) Aynı konuya ilişkin olarak Öncü (1982)'nin Gazi Yüksek Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Fak.) I ve IV. sınıfta %50.6'sı, erkek öğrencilerin ise I. sınıfta %43.3'ü, IV. sınıfta 59.7'sinin bölümleriyle tutarlı seçimler yaptıkları görülmüştür⁵⁸.

Özgüven (1974) 443 öğrenciye "girmiş olduğunuz bölüm liseyi bitirdiğinizde en çok istediğiniz bölümlerden biri midir" diye sorulmuş ve üç derece içinde cevap istenmiştir. Öğrencilerin %38'i liseden mezun oldukları zaman girmeyi en çok istedikleri bölüme, %29'ü istedikleri bölüme yakın bir bölüme girmişler. %33'ü ise istedikleri ya da ona yakın bir bölüme girememişlerdir⁵⁹.

Öğrenciler meslek seçerken mesleki doyum kaynaklarından hangisine ağırlık verdiklerini ortaya çıkarmak üzere bir araştırma yapan Kuzgun (1976), bu

56- Uysal, "Ön. Ver", ss. 88-96

57- Öncü, "Ön. Ver" 1991. s. 50

58- H. Öncü "Gazi Yüksek Öğretmen Okulu I. ve IV. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgileri Örneği", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi, 1982), ss. 57-60

59- İ. Ethem Özgüven, "Zihinsel Olmayan Etmenler ve Üniversite Öğrencilerinin Başarıları". (Ankara: H. Ü. Sos. ve İdari Bilimler Fak. Eğitim Böl. 1974) s. 101

çağdaki öğrencilerin mesleki olgunluğa eriştiklerini, mesleki kazanç, şöhret gibi yüzeysel ve dışsal faktörlerden çok, yetenek ve ilgilerine uygunluk gibi kendilerini gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlere önem verdiklerini ortaya çıkarmıştır. Araştırmacı yaş, cinsiyet, akademik başarı ve sosyo-ekonomik düzey gibi faktörlerin genellikle tercih sıralamasını etkilemediğini de bulmuştur⁶⁰.

Mesleki rehberlik alanında ilk deneysel çalışma Ülkü (1976) tarafından lise I. sınıflardaki grup rehberliğinin yöneltme açısından etkililiğini saptamak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma sonunda; deney grubunda fen koluna girmek isteyenlerin sayısında ilgilerle tutarlı olarak bir azalma, edebiyat koluna girmek isteğinde bir artma görülmüştür⁶¹.

Ulusoy (1980), Ortaokul 3. sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelmeleri ile ilgili biri araştırma yapmış. Ankara Bahçelievler Ortaokulunda yapılan bu araştırmada, öğrencilerin yöneldikleri meslek alanları ile bireysel nitelikler (ilgi, yetenek ve başarı) ve toplumsal ekonomik düzeyler arasındaki bağlantılar araştırılmıştır. Araştırmada öğrencilerin mesleki bilgilerinin yetersiz olduğu ve yöneldikleri mesleği yeterince tanıyamadıkları belirtilmiştir. Bu öğrencilerin en yüksek ilgileri ile meslek alanları arasında yüksek olmayan düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki görülürken, en düşük ilgi alanları ile mesleki yönelim alanları arasında ilişki görülememiştir⁶².

Oskay (1981), "Deger Yargıları Yönünden Ana-Baba-Ergen Çatışması"

60- Y. Kuzgun. "Lise Öğrencilerinin Mesleki Doyum Tercihleri" *Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi* Cilt: 8, Sayı 1-2, (1976), ss. 103-115.

61- Sıral Ülkü, "Lise I. Sınıfında Uygulamalı Bir Grup Rehberliği Programının Yöneltme Açısından Etkinliğinin Araştırılması", (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: A. Ü. Eğit. Fak., 1976), s. 114

62- Ç. Akdemir, "Ön. Ver" s.16

adlı araştırmasında meslek seçimi konusu üzerinde durmuştur. Ana-babaların %73'ü meslek seçimi konusunda çocuğa karışılmaması görüşünde olmalarına rağmen meslek seçiminde erkek çocuklarına kız çocuklarına oranla daha fazla karıştıkları ve fikirlerini kabul ettirmeye çalıştıkları gözlenmiştir. Ayrıca kız çocukların meslek seçimi konusunda yardım istekleri yine araştırma bulguları arasındadır⁶³.

Kuzgun (1982), tarafından öğrencilere yapılan mesleki rehberliğin, onların yetenek ve ilgilerine uygun meslekleri tanımalarında ne derece etkili olduğunu saptamak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarında ilgilere ilişkin korelasyonlardan Lise I. sınıf deney grubunda sadece hesaplama, Lise 3. sınıf deney grubunda ise hesaplama ve sosyal hizmet ilgi alanlarına ilişkin korelasyonlarda 2. uygulama lehine olmak üzere anlamlı farklar bulunmuştur. Lise I. ve 3. sınıf kontrol gruplarında iki uygulamadan elde edilen korelasyonların hiç birinde anlamlı bir fark bulunamamıştır⁶⁴.

Celkan (1983), 200 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında, öğrencilerin %48'inin ilgi duydukları fakülteleri %32'sinin puan tutturabileceği fakülteleri, %13'ünün bitirilen fakültenin sağlayacağı mesleğin ekonomik imkanlarını düşünerek hareket ettiği %7'sinin ise oturdukları yerdeki fakülteleri tercih ettiklerini bulmuştur. Aynı çalışmada öğrencilerin %55'inin girdikleri fakülteyi okumaya değer bulduklarını %21'inin sadece yüksek tahsil yapmak için okuduğu programa kayıt yaptırdığını, %24'lük bir kısmının ise ilk tercih ettiği, yani istediği fakülteye girebildiğini saptamıştır⁶⁵.

63- Aynı, ss. 17-18

64- Kuzgun, *Ön. Ver.*, 1982 ss. 92-93

65- Hikmet Y. Celkan, "Öğrencilerin Akademik Başarılarında Zihin Dışındaki Faktörlerin Etkileri". (Yayımlanmamış Doç. Tezi, Erzurum: Atatürk Üniv. Fen-Ed. Fak. 1983) ss. 103-105

Uz (1984), İstanbul Kızılay Özel Hemşirelik Lisesi I. sınıflarında 36 ve III. sınıflarından 41 öğrenci olmak üzere toplam 77 öğrenci olarak, hemşirelik öğrencilerinin benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşım düzeyini incelemiştir. Sonuçta; her iki sınıftaki öğrencilerin, meslekleriyle bağdaşım içinde olmakla birlikte, I. sınıf öğrencilerinin bağdaşım düzeyleri IV. sınıftakilere oranla daha yüksek bulunmuştur. Araştırmacı, bu sonucu I. sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğinden beklentilerinin yüksekliği ve IV. sınıf öğrencileri içinde, yatılı okul yaşamı, ağır müfredet programları, deneyim ve yaşın etkisiyle kendi durumlarını farklı değerlendirdikleri şeklinde yorumlamıştır⁶⁶.

Costur (1989), 552 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında "Mesleki İlgi ve YÖP Tercihleri Arasında Bir Bağ Olup Olmadığı" sorusuna cevap aramıştır. Olası tercih gruplarında bulunan deneklerin mesleki ilgi alanları ve yaptıkları YÖP tercihlerinden yararlanılarak hesaplanan Uyum Puanı ortalamaları arasında manidar bir fark yoktur. Diğer bir deyişle, araştırma bulgularına göre olası tercih gruplarında bulunan deneklerin birbirlerine kıyasla, kendi ilgi alanlarına daha az ya da daha çok uyan YÖP tercihleri yaptıklarını destekleyecek yeterli bir kanıt bulamamıştır⁶⁷.

Bireyler meslek seçerken ilgilerini ne ölçüde dikkate almaktadırlar. Şeklindeki soruya, cevap bulabilmek için seçme ile ifade edilen ve ölçülen ilgiler arasında ilişkilere ilişkin olarak yapılan araştırmaları inceleyen Kuzgun (1984), bu ilişkilerin 0.40 ile 0.50 arasında değiştiğini ifade etmektedir⁶⁸.

66- Öncü, "Ön. Ver", 1991 s. 57

67- Coştur, "Ön. Ver" ss. 76-83

68- Kuzgun, Ön. Ver 1984, s. 88

Meslek seçimi konusunda yapılan araştırmaların çoğunda ilgiler ve yetenekler başlıca değişkenler olarak birlikte ele alınmaktadır. Son yıllarda özellikle meslek kavramı, meslek tercihi ve seçiminde rol oynayan önemli bir değişken olarak görülmekte; meslek tercihi ve seçimine ilişkin araştırmalarda yetenekler ile birlikte kullanılmaktadır.

Mesleki İlgı ve Program Seçimi ve Akademik Başarı

Mesleki ilgilerine uygun program seçen öğrencilerin mesleki ilgilerine uygunluğun başarılarına etkisi konusunda yurt dışında ve yurt içinde araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar aşağıda özetlenmektedir.

a. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Ölçülen ilgiler ile meslek seçiminin isabet derecesini saptamak günümüz endüstriyel psikologlarının önemli fonksiyonlarından biridir. Çünkü ölçülen ilgiler yönünde mesleğe girmiş olan bireylerin genellikle başarılı oldukları çeşitli araştırmalarla saptanmıştır.

Hagenah (1955)'in, Strong Mesleki İlgı Envanteri⁶⁹ Bernette (1951)'in Kuder Meslek Tercihi Envanteri kullanarak⁷⁰ yaptıkları araştırma sonuçlarına göre ilgilerin seçilen bazı mesleklerdeki başarı arasında ilişkiler bulunmuştur.

İlgilerin seçilen mesleğe uygunluğunu inceleyen diğer bir araştırma da Lipsett ve Wilson (1954) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar Kuder Tercih Envanterini, Lise son sınıf öğrencilerine uygulamışlar ve mezuniyetlerini müteakip

69- J. Darley ve T. Hagenah, **Ön. Ver** s. 67

70- W. Leslie Barnette. "An Occupational Aptitude Patlern for Engineers" **Educational and Psychological Measurment.** (1951), 11. ss. 52-66

girmiş oldukları meslekleri ne dereceye kadar sevdiklerini sormuşlar. Örnekleme giren herkesin ilgisini ve yeteneklerini mesleğe uygunluk derecesine göre sınıflamışlardır. Sonuçlara göre yetenekler ve ilgiler meslekteki başarı için önceden tahmin yapma imkanını en iyi şekilde sağlamaktadır. Sadece ilgi alanının bilinmesi bile öğrencileri uygun mesleklere yönlirmede etkin bir bilgi olmaktadır. Lipsett ve Wilson'un diğer bir bulgusu da ilgi alanının mesleklerle uyum olmadığı hallerde bireyin mesleğinden memnun olmadığı dolayısıyla başarısız olduğudur⁷¹.

Walsh ve Hanle (1975), mesleki ilgi, akademik başarı ve akademik yetenek değişkenleri yönünden uygun olan ve olmayan meslek seçimi yapanlar ile meslek seçimi konusunda kararsız olan gruplar arasında fark olup olmadığını test etmek amacıyla, üniversitede okuyan 53 kız öğrenci üzerinde bir araştırma yapmışlardır. İlgi ve yeteneklerine uygun meslek seçimi yapan kız öğrencilerin mesleki doyum puanlarının diğerlerinden daha yüksek, iş verimlerinin daha iyi olduğunu bulmuşlardır⁷².

b-Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında olduğu gibi yurt içinde de mesleki ilgi, Program (meslek) seçme ve akademik başarı ile ilişkiler konusunda değişik şekillerde araştırmalar yapılmıştır. Bazı araştırmacılar akademik başarının meslek seçimine etkisini araştırırken, bazı araştırmacılar da mesleki ilginin meslek seçimine uygunluğunun akademik başarıya etkisini araştırmışlardır.

Özgüven (1974), Hacettepe Üniversitesinde okuyan 443 öğrenci üzerin-

71- Laurance Lipsett ve James W. Wilson. "Do Suitable Interests and Mental Ability Lead Job satisfaction?" *Educational and Psychological Measurement* (1954), 14. ss. 373-380

72- W. B. Walsh ve N. A. Hanle, "Consistent Occupational Preferences" *Vocational Maturity and Academic Achievement. Journal of Vocational Behavior.* (1975), ss.53-57

de yapmış olduğu araştırmasında, üniversitede istediği branşa girenlerle, istediği branşa giremeyenlerin başarı durumlarını karşılaştırmış. İsteddiği bölüme girenlerin önemli derecede, başarı derecelerinin üst gruba yığıldığı, istediğine yakın bir bölüme girenlerde çok açık olmamakla beraber yine de dağılımın ağırlığı başarının alt ucunda bulunmuş. İsteddiği bölüme giremeyenlerde ise başarısız uçta yığılma eğilimi daha belirgin olduğu görülmüştür⁷³.

Kuzgun (1976), araştırmasında başarılı öğrencilerin, sosyal güvenceye ilginin önünde yer verdiklerini, başarısız öğrencilerin ise bağımsızlığa daha fazla önem verdiklerini ve kendilerini gerçekleştirme eğilimlerinin, okulun beklentileri ve başarı ölçütü ile bağdaşmadığını bulmuştur⁷⁴.

Celkan (1983), Üniversitede halen okumakta olan öğrencilerin üniversite sınavlarına tekrar girip girmemeleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiye bakmış ve araştırmasında üç başarı (üst, orta, alt) grubunda da yaklaşık %20'sinin tekrar şansını tekrar denemek istediğini bulmuştur. Ayrıca, akademik başarının fakültelerle ilişkisinde ise, genellikle Tıp, Edebiyat ve İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin çok başarılı olduğunu, ilgileri doğrultusunda da bu fakültelerde öğrencilerin yoğunlaştığını belirtmiştir⁷⁵.

Son olarak Akdemir (1987), yaptığı araştırmada Fen başarı düzeyi yüksek öğrencilerin ölçülen belirgin ilgi alanları ile seçilen meslek alanları arasındaki uygunluk fen başarı düzeyi düşük olan öğrencilere nazaran daha yüksek bulmuştur. Ayrıca, aynı araştırmada fen ve sosyal başarı düzeyleri yüksek olan öğrencilere oranla başarı düzeyleri düşük öğrencilerin meslek seçiminde çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunduğunu göstermektedir⁷⁶.

73- Özgüven, "Ön. Ver", 1974 ss.103-104

74- Kuzgun, "Ön. Ver", 1976 ss. 1-3

75- Celkan, "Ön. Ver" 1983 ss. 117-118

76- Akdemir, "Ön. Ver" s. 80

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, bilgi toplama araçları ve özellikleri, bilgilerin toplanması ve denencelerin sınanmasında kullanılan istatistiksel yöntemlerle ilgili açıklamalar ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini 1991-1992 Öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu Üniversitede bulunan fakülte ve yüksekokulların listesi ile öğrenci sayıları ve öğrencilerin fakültelere göre yüzde dağılımları Tablo 1'de verildiği gibidir.

Tablo 1'de de görüldüğü gibi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerinin %66'sı Fakültelerde, %34'ü ise Yüksekokullarda okumaktadır. Araştırma amacı gereği bu Fakültelerin tamamı, Yüksekokullardan ise yalnızca Amasya Meslek Yüksekokulu araştırma kapsamına alınmıştır. Zira araştırmada öğrencilerin mesleki ilgileri ile okudukları programların birbirlerine uygun olup olmadığına bakılmaktadır. Mesleki ilgileri (mesleki yönelimi) ölçen Kepçeoğlu'nun Mesleki Yönelim Envanteri'ne göre altı mesleki ilgi alanı bulunmaktadır. Aynı envanterde bu ilgi alanlarına uygun programlar da listelenerek verilmektedir.

TABLO -1
1991-1992 ÖĞRETİM YILI
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FAKÜLTELERE
VE YÜKSEKOKULLARA GÖRE DAĞILIMI (EK-1)*

Fakülte ve Yüksekokullar	Öğrenci Sayıları	%
Tıp Fakültesi	1353	13.5
Fen-Edebiyat Fakültesi	1463	14.6
Eğitim Fakültesi	2441	24.4
İlahiyat Fakültesi	384	3.8
Ziraat Fakültesi	963	9.6
Toplam-1	6604	66.0
Sinop Su Ürünleri Y.O.	205	2.1
Amasya Eğitim Y.O	697	7.0
Amasya Meslek Y.O.**	689	6.9
Çorum Meslek Y.O.	1031	10.3
Sağlık Hizmetleri M.Y.O.	361	3.6
Samsun Eğitim Y.O.***	364	3.6
Merzifon Meslek Y.O.	49	0.5
Toplam-2	3396	34.0
Toplam 1 + Toplam 2 =	10.000	100.0

Araştırma kapsamına alınan Fakültelerde bulunan programlar ile Amasya Meslek Yüksekokulunda sunulan programlar bu mesleki ilgi alanlarına uygun programlar olarak görülmüştür. O nedenle diğer Yüksekokullar araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Tablo 2'de mesleki ilgi alanları ile envantere göre kendilerine uygun Ondokuz Mayıs Üniversitesi programları (anabilim dalları) sunulmaktadır.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan alınmıştır (Ek-1).

** 1992 yılı Ekim ayında Amasya Meslek Yüksekokulu Fakülte olmuştur.

*** 1992 yılı Ekim ayında Samsun Eğitim Y. O. Eğitim Fakültesine bağlanarak Sınıf Öğretmenliği bölümüne dönüştürülmüş ve 4 yıllık programlar uygulamaya başlamıştır.

TABLO -2
MESLEKİ YÖNELİM ENVANTERİ, İLGİ ALANLARINA
UYGUN ANABİLİM DALLARI (PROGRAMLAR)

MESLEKİ İLGİ ALANLARI	PROGRAMLAR (ANABİLİM DALLARI)	FAKÜLTELER ve Y.O.
TEKNİK VE FEN	Biyoloji Bölümü Çevre Müh. Bölümü İstatistik Bölümü Kimya Bölümü	FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
	Biyoloji Öğretmenliği Fizik Öğretmenliği Kimya Öğretmenliği Matematik Öğretmenliği	EĞİTİM FAKÜLTESİ
	Bahçe Bitkileri Bölümü Tarla Bitkileri Bölümü Zootekni Bitkileri Böl. Gıda Bil. ve Tek.	ZİRAAT FAKÜLTESİ
	İnşaat Programı Elektrik Programı Harita ve Kad. Prog. Muhasebe Programı	AMASYA M. Y. O.
SOSYAL BİLİMLER	Rehberlik ve Psik. Dan. Coğrafya Öğretmenliği Tarih Öğretmenliği	EĞİTİM FAKÜLTESİ
	İLAHİYAT FAKÜLTESİ	
TIP VE SAĞLIK	TIP FAKÜLTESİ	
İDARE VE EKONOMİ	Turizm ve Otelcilik Prog.	AMASYA M. Y. O.
EDEBİYAT VE DİL	Türk Dili ve Edeb. Öğt. Almanca Öğretmenliği Fransızca Öğretmenliği İngilizce Öğretmenliği	EĞİTİM FAKÜLTESİ
GÜZEL SANATLAR	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Resim-İş Öğretmenliği	EĞİTİM FAKÜLTESİ

Tablo 2'de görüldüğü gibi, Teknik ve Fen mesleki ilgi alanına 16 anabilim dalı (yükseköğretim programı) Sosyal Bilimler ilgi alanına İlahiyat Fakültesinin tamamı ve Eğitim Fakültesinden üç anabilim dalı, Edebiyat ve Dil ile Güzel Sanatlar mesleki ilgi alanlarına yalnızca Eğitim Fakültesi programları uygun programlar olarak nitelenmişlerdir. Tıp Fakültesi bütün programları Tıp ve Sağlık mesleki ilgi alanına ve Turizm ve Otelcilik programı ise İdare ve Ekonomi mesleki ilgi alanına uygun programlar olarak nitelenmişlerdir.

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin Fakülte Cinsiyetlerine göre dağılımı ise Tablo 3'de verilmektedir.

TABLO 3
ÖĞRENCİLERİN FAKÜLTELERE VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL	Kız	%	Erkek	%	Toplam	%
Tıp Fakültesi	483	7.1	870	12.8	1353	19.9
Fen-Edeb. Fak.	470	6.9	511	7.3	981	14.4
Eğitim Fakültesi	1144	16.7	1297	19.1	2441	36.0
Ziraat Fakültesi	418	6.2	545	8.2	863	14.2
İlahiyat Fakültesi	71	1.	313	4.6	384	5.7
Amasya M. Y. O.	129	1.9	532	7.9	661	9.8
Toplam	2715	40.	4068	60.	6783	100.

Tablo 3'te sunulan verilere göre araştırma kapsamındaki öğrencilerin %40'ını kız öğrenciler oluştururken, %60'ını erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Fakülte Cinsiyetlerine göre dağılıma bakıldığında Amasya Meslek Yüksekokulu ve İlahiyat Fakültesi'nde kız öğrenciler erkek öğrencilere göre çok az oranda olmasına

rağmen Fen-Edebiyat Fakültesi'nde kızlar lehine bir eşitlemenin olduğu görülmektedir.

Öte yandan öğrencilerin en yüksek oranda (%36) Eğitim Fakültesi'nde okullarını görmektedir. Bunu sırasıyla Tıp (%19.9) Fakültesi ile yaklaşık oranlarda Fen-Edebiyat ve Ziraat (%14.4 ve %14.2) Fakülteleri izlemektedir. Amasya Meslek Yüksekokulu ve İlahiyat Fakültesi ise en az (%9.8 ve %5.7) öğrencinin okullarını Fakülte ve Yüksekokul olarak görmektedir.

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin fakülte ve sınıflara göre dağılımı ise Tablo 4'te sunulduğu gibidir.

TABLO -4
ÖĞRENCİLERİN FAKÜLTELERE (YÜKSEKOKUL) VE SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE DAĞILIMI

FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL	Sınıf Düzeyleri					Toplam
	1	2	3	4	5 ve 6	
Tıp Fakültesi	204	268	179	209	493	1363
Fen-Edeb. Fak.	209	209	212	351	—	981
Eğitim Fakültesi	654	624	469	694	—	2441
Ziraat Fakültesi	109	106	56	113	—	384
İlahiyat Fakültesi	203	215	200	345	—	963
Amasya M. Y. O.	220	441	—	—	—	661
Toplam	1599	1863	1116	1712	493	6783
%	23.6	27.5	16.4	25.2	7.3	100.

Tablo 4'ün incelenmesinden anlaşılacağı gibi %27.5 gibi bir oranda en fazla öğrenci 2. sınıfta bulunmaktadır. Bu durum 2547 sayılı yasanın 40.

maddesi uyarınca 2. sınıfın baraj sınıfı sınıfı olarak düşünülmesinden kaynaklanıyor olabilir. 5. ve 6. sınıflarda yalnızca %7.3 oranında öğrenci bulunmasının nedeni ise bunların sadece Tıp Fakültesi öğrencileri olmasından ileri gelmektedir. Öğrencilerin en fazla 1. ve 2. sınıfta yoğunlaşmasının bir başka nedeni de Amasya Meslek Yüksekokulu'nda sadece bu sınıfların bulunmasından ileri gelmektedir.

Örneklem

Araştırma evreni konusunda açıklamalar yapılırken belirtildiği gibi araştırma kapsamına beş fakülte ve 1 yüksekokul girmektedir. Bu kurumlarda bulunan öğrenci sayıları ile örneklem kapsamına giren öğrenci sayıları ve örnekleme yüzdesi Tablo 5' de sunulmaktadır.

TABLO -5
FAKÜLTELERE GÖRE ARAŞTIRMANIN EVREN VE
ÖRNEKLEMİNDEKİ ÖĞRENCİ SAYILARI İLE ÖRNEKLEME ORANI

FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL	1 Evren	2 Örneklem	2/1 %
Tıp Fakültesi	1353	88	6.5
Fen-Edeb. Fak.	981	72	7.3
Eğitim Fakültesi	2441	202	8.3
Ziraat Fakültesi	963	67	7.
İlahiyat Fakültesi	384	23	6.
Amasya M. Y. O.	661	90	13.6
Toplam	6783	542	8.0

Tablo 5'ten araştırma evrenine giren toplam 6783 Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencisinin 542'sinin araştırma örneklemine alındığı görülmektedir.

Bir başka söyleyişle öğrenciler %8 gibi küçümsenmeyecek bir oranda araştırma örneğine alınmıştır.. Örnekleme oranı Amasya Meslek Yüksekokulu dışında Fakültelerde birbirine yaklaşık değerdedir.

Tablo 6'da, araştırma evren ve örneğindeki öğrencilerin Fakültele göre dağılımı ve yüzde dağılımı verilmektedir.

TABLO -6
ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEĞİNDE FAKÜLTELE GÖRE ÖĞRENCİ DAĞILIMININ KARŞILAŞTIRILMASI

FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL	Evren		Örneklem	
	N	%	n	%
Tıp Fakültesi	1353	19.9	88	16.2
Fen-Edeb. Fak.	981	14.5	72	13.3
Eğitim Fakültesi	2441	36.0	202	37.3
Ziraat Fakültesi	963	14.2	67	12.4
İlahiyat Fakültesi	384	5.7	23	4.2
Amasya M. Y. O.	661	9.7	90	16.6
Toplam	6783	100.0	542	100.0

Görüldüğü gibi, araştırma örneğindeki öğrencilerin Fakültele göre yüzde dağılımı ile araştırma evrenindeki öğrencilerin Fakültele göre yüzde dağılımı birbirine benzemektedir. Bir başka söyleyişle öğrenciler Fakültele göre evrende buldukları oranlarda araştırma örneğine alınmışlardır. Örneğin araştırma evreninde %36 ile en fazla öğrenci Eğitim Fakültesi'nde bulunurken, araştırma örneğinin öğrencileri de %37.3 ile en fazla yine Eğitim Fakültesi öğrencileridir.

Araştırma örneğinin evreni temsil edebilme özelliğini artırabilmek

için aynı şey cinsiyet ve sınıf değişkenleri bakımından da gerçekleştirilmiştir. Yani öğrenciler araştırma örneğine cinsiyet ve sınıf değişkenleri bakımından evrende buldukları oranlarda (ya da yaklaşık oranlarda) alınmışlardır. Bu durum Tablo 7 ve 8'de gösterilmektedir.

TABLO -7
CİNSİYETE GÖRE EVREN VE ÖRNEKLEMDEKİ
ÖĞRENCİLER VE YÜZDE DAĞILIMI

Cinsiyet	Evren	%	Örneklem	%	2/1 %
Kız	2715	40.0	231	42.6	7.5
Erkek	4068	60.0	311	57.4	8.5
Toplam	6783	100.0	542	100.0	

TABLO -8
SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE EVREN VE ÖRNEKLEMDEKİ
ÖĞRENCİLER VE YÜZDE DAĞILIMLARI

Sınıf Düzeyi	Evren	%	Örneklem	%
1. Sınıf	1599	23.6	122	22.5
2. Sınıf	1863	27.5	187	34.5
3. Sınıf	1116	16.4	125	23.0
4. Sınıf	1712	25.2	78	14.5
5. ve 6. Sınıf	493	7.3	30	5.5
Toplam	6783	100.0	542	100.0

Bilgi Toplama Araçları

Araştırmada bilgi kaynağı olarak evren ve örneklem bölümünde sözü edilen Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerine dayanılmaktadır. Araştırmada temel bilgi toplama araçları olarak; a- Mesleki Yönelim Envanteri (Ek-2), b- Kişisel Bilgi Formu (Ek-3) kullanılmaktadır. Bu araçlar hakkındaki bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

Mesleki Yönelim Envanteri

Mesleki Yönelim Envanteri Lise ve dengi okulların ara ve son sınıflarında okuyan öğrencilerin yüksek öğrenim programlarına olan ilgi ve isteklerini (mesleki yönelimlerini) belirlemek amacıyla Prof. Dr. Muharrem Kepçeoğlu (1990) tarafından hazırlanmış bir psikolojik ölçme aracıdır¹.

Envanter her biri 6 durumu içeren 60 madde ve 360 seçenekten oluşmuştur. Her madde de verilen 6 seçenekten biri 6 mesleki ilgi alanından biri ile ilgili bulunmaktadır. Envanteri cevaplayan öğrenciler, öncelikle yapmak ya da olmak istedikleri durumu gösteren seçeneklerin istedikleri kadarını envanterin cevap kağıdı üzerine işaretlemek suretiyle seçebilmektedirler².

Envanterde bulunan maddelerdeki seçenekler iki değişik türde hazırlanmıştır. Birinci grupta bireylerin seçebilecekleri meslek isimleri sıralanırken, ikinci grup seçeneklerde ise çeşitli mesleklere ait etkinlikler yer almaktadır. Bu iki grupta toplanan seçenekler envanterde ilgi alanlarına göre dengeli bir biçimde dağıtılmıştır. Ayrıca envanterde bulunan 360 seçenek her mesleki ilgi alanı için

1- M. Kepçeoğlu: **Mesleğe Yönelme ve Mesleki Yönelim Envanteri**, (Samsun: Sönmez Matbaası, 1990), s.9

2- Aynı, s. 10

60'ar olarak eşit bir biçimde dağılmıştır.

Envanterde profesyonel ve yarı profesyonel düzeydeki yükseköğretim programlarının hazırladığı meslekler, bilimsel ölçütlere göre altı ilgi alanı biçiminde gruplanmıştır. Bunların adları aşağıda verilmektedir.

Kepçeoğlu Mesleğe Yönelme ve Mesleki Yönelim Envanterine Göre İlgili Alanları*

- 1- Teknik ve Fen
- 2- Sosyal Bilimler
- 3- Tıp ve Sağlık
- 4- İdare ve Ekonomi
- 5- Edebiyat ve Dil
- 6- Güzel Sanatlar

Ülkemizin geliştirilen en yeni mesleki ilgi envanteri olan araç, yaklaşık 30-35 dakikada cevaplandırılmaktadır. Ancak bu süre kesin bir süre değildir. Süre isteyen öğrencilere bir ders saati de verilebilir. Öğrenciler her ilgi alanından sıfır (0) ile altmış (60) arasında bir puan alabilmektedir.

a) Mesleki İlgili Envanterinin Puanlanması

Puanlama cevap anahtarları ile yapılmaktadır. Ancak puanlamaya geçmeden önce usulüne uygun doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmelidir.

* Bu grüplamaya göre Üniversite'nin değişik Fakülte ve Yüksekokullarında bulunan programların yukarıda belirtilen mesleki ilgi alanları kapsamına göre dağılımı evren bölümünde Tablo 2'de verilmiştir.

Cevap kağıdı üzerinde her biri 6 seçenek işaretleme yerinden ve 60 maddeden oluşmaktadır (Ek-4).

Cevap kağıdı üzerinde puanlama yapıldıkça puanlar yönelim alanları için hazırlanan puan hanelerine yazılmakta ve yönelim profiline (Ek-5) göre bu puanlara gerçek değerleri verilerek, öğrencilerin mesleki ilgileri saptanmaktadır.

b) Envanterin Geçerliliği

Aracın kapsam geçerliliği Kepçeoğlu tarafından uzman kanısına dayanılarak yapılmıştır. Envanterde kapsanan her bir seçeneğin belirli bir meslek alanına özgü bir etkinlik olup olmadığını belirleme de o meslekle ilgili uzman kanısından yararlanılmıştır³.

Envanterin uygulandığı genel ve meslek liseleri son sınıf öğrencilerine, "gerekli eğitim ve hazırlık düzeyini varsayarak en çok ilgi ve istek duydukları üç mesleği sıralamaları" söylenmiş ve kendi kişisel gözlemleri ile envanterin ölçtüğü yönelim alanları arasındaki korelasyon hesap edilmiştir⁴.

Öğrencilerin birinci tercihte belirttikleri mesleklerin, envanterin el kitabındaki hangi yönelim alanına girdiği saptanmış ve daha sonra da, yönelim profilinde eğer öğrencinin aldığı puan yüzde elli sınırını geçmiş ise nokta çift serili korelasyon tekniğini⁵ uygulayabilmek için (1) yüzde ellinin altında kalmışsa (0) katsayısı verilmiştir. Böylece bir sürekli değişken (envanterin puanları) ile bir süreksiz değişken (öğrencinin kendi mesleki yönelimiyle ilgili gözlemleri) arasın-

3- Kepçeoğlu, **Ön-Ver** 1990, s. 13

4- **Aynı**, s.13

5- Hüsnü Arıcı, **İstatistik, Yöntemler ve Uygulama**, İkinci Baskı, (Ankara: Cihan Matbaası, 1975), ss. 130-132

daki korelasyon, anılan teknikle random yöntemiyle seçilen 34 kişilik öğrenci grubu üzerinde .68 olarak hesap edilmiştir. Literatürde yordama geçerliği katsayısının .60'ın üzerinde olduğu haller oldukça seyrek⁶.

c-) Envanterin Güvenirliği

Kepçeoğlu, envanteri bir grup lise öğrencisi üzerinde üçer haftalık ara ile tekrar uygulanmıştır. Bu uygulamalarda ilk-test ile son-test puanları arasında ortalama .86 ile .89 arasında bir ilişki belirlenmiştir⁷.

Ön uygulama sonuçları ile aynı öğrenciler üzerinde daha önceden uygulanmış, Kuder İlgi Envanteri sonuçları, çizilen profiller bakımından karşılaştırıldığında, birbirine paralellik gösteren bazı ilgi alanlarında yakın bir benzerlik gözlenmiştir⁸.

Yukarıda da özetlendiği gibi gerek geçerlik, gerekse güvenirlik bakımlarından ön uygulama sonuçları Mesleki Yönelim Envanterinin yeterli bir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, bu araştırma kapsamına giren öğrencilerin fakülte çeşitleri, sınıf düzeyleri, lise öğrenimi sırasında mesleki rehberlik yardımı alıp almama durumu, okuduğu programı Üniversite Giriş Sınavında kaçınıcı sırada tercih ettiği, halen okumakta olduğu programı değiştirip değiştirmeme istekleri ile il-

6- Halil Tekin, **Eğitim de Ölçme ve Değerlendirme**, (Ankara Daily News Tesisleri, 1982), ss. 42-29

7- Kepçeoğlu, **Ön. Ver** 1990, s. 14

8- **Aynı**, s. 14

gili verilerin toplanabilmesi için araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. (Ek. 3)

Kişisel Bilgi Formu hazırlanırken sınıf düzeyi değişkeni 1, 2, 3 ve 4. sınıflar olarak ayrı seçenekler halinde verilirken 5. ve 6. sınıflar sadece Tıp Fakültesinde olması ve öğrencilerin az oluşu nedeniyle tek seçenek olarak verilmektedir.

Kişisel Bilgi Formu çok açık olarak ifade edildiği için yazılı olarak herhangi bir açıklama yapma yoluna gidilmemiştir. Uygulamalar sırasında öğrencilerin sadece doldurmaları istenmiştir. Kişisel Bilgi Formu için ayrıca bir cevap kağıdı kullanılmamıştır.

Akademik Başarı

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin akademik başarılarının tesbiti için ülkemizde belirli sınıf düzeylerine göre hazırlanmış standart başarı testleri bulmak zor olduğundan, çalışmanın yapıldığı üniversitede öğrencilerin 1991-1992 ğrentim yılında öğrenim görenlerin dönem sonu not ortalamalarının kullanması uygun bulunmuştur.

Her sınıf düzeyinde 2 yarıyıl olduğu ve ders geçme sistemi uygulandığı için sınıf düzeylerine göre yarıyıl notları ayrı ayrı ve tüm yarıyıl not ortalamaları çıkarıldıktan sonra, yarıyılların toplam not ortalamaları alınmıştır. Birinci sınıf öğrencileri için sadece bir yarıyılın not ortalaması alınmıştır. Her ğrenci için not ortalaması o öğrencinin genel kültür dersleri dışındaki derslerden aldığı puanların (notların) ders sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.

Bütünleme ve ders tekrarına kalmanın ikinci bir sınav hakkı ile not or-

talamasını yükseltebileceği varsayılarak direk geçenlere (1), bütünlemeye kalanlara (2) ve ders tekrarına kalanlara (3) numaraları verilmiştir.

Akademik başarıda öğrencilerin aldığı puanlar, derecelendirilerek en yüksek puandan en düşük puana sırasıyla, 5, 4, 3, 2 ve 1 puanları verilmiştir. Bu puanların harf sistemine göre not karşılığı ise A=5, B=4, C=3, D=2 ve E ve F=1 şeklindedir.

Verilen Toplanması

Araştırmada kullanılan Mesleki Yönelim Envanteri ile Kişisel Bilgi Formu'nun uygulanması Mayıs-Haziran 1992'de yapılmıştır. Akademik başarılar ile ilgili verilerin toplanması ise Haziran 1992'de yapılmıştır. Araştırma için gerekli verileri toplamaya başlamadan önce Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlüğü'nden, ilgili Fakültelerin Dekanlıklarından, Amasya Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünden izin alınmış ve uygulamaya geçilmiştir.

Uygulamaların bir kısmı, ders saatlerinde ilgili dersin öğretim elemanı ile birlikte, bir kısmı da öğrencilerle önceden görüşerek belirli zamanlarda araştırmacı tarafından yapılmıştır. Envanterin ve Kişisel Bilgi Formu'nun doldurulması ile ilgili gerekli bilgiler hazırlanan envanterle birlikte ayrıntılı bir şekilde belirtildiğinden herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Envanterin uygulanmasında ayrı bir cevap kağıdı kullanılmaktadır. Puanlamaya geçildiğinde, her yönelim alanı için hazırlanan delikli cevap anahtarı kâğıt üzerine intibak ettirilip, puanlar sayılarak cevap kâğıdı üzerindeki ilgili yerlere yazılmaktadır. Bu işlem altı yönelim alanı için belirli bir sıra ile yapılmaktadır.

Cevap kâğıtları üzerinde her alan için elde edilen ham puanlar Mesleki Yönelim Envanteri Yönelim Profili üzerinde profil haline dönüştürülmektedir. Daha anlamlı hale gelmesi için profil haline dönüştürülmektedir. Yönelim Profili kız ve erkek öğrenciler için ayrı yüzdelik sıra puanlarına göre geliştirilmiştir⁹. Profile göre %50'yi gösteren orta bölmeden üst sınıra yaklaştıkça öğrencinin en çok ilgi duyduğu alanı göstermektedir. Bunun tersi ise öğrencinin en az ilgi duyduğu alanı göstermektedir¹⁰.

Kişisel Bilgi Formu için ayrı bir cevap anahtarı kullanılmamış, sorular sorular Form üzerinde cevaplandırılmıştır. Toplanan bu veriler araştırmacı tarafından elle sınıflanmış ve kodlanmıştır.

Akademik Başarı ile ilgili veriler ise Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın kayıtlarından, görevli memur ile araştırmacı tarafından alınarak, eldeki listelere önceden açıklandığı gibi punlar verilerek geliştirilmiştir.

Veriler toplandıktan sonra kodlanarak bilgisayara yüklenmiş, gerekli istatistiksel işlemler bilgisayarla yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri olarak cinsiyet, okul çeşidi, sınıf düzeyi, mesleki rehberlik yardımı alma, ÖYS programlarını tercih sıraları değişkenlerinin dışında akademik başarı, sınıf geçme şekilleri ve program değiştirme isteği değişkenleri kullanılmaktadır.

9- Kepçeoğlu Ö. Ver 1990, s. 15

10- Aynı, s.16

Sıralanan denencelerde de görüldüğü gibi bu araştırmanın temel değişkeni öğrencilerin halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmamasıdır. Bu değişken 6. denenceye kadar bağımlı değişken görünümünde, diğer denencelerde ise, bağımsız değişken görünümündedir.

Araştırmanın bağımsız görünümlü değişkenleri, cinsiyet, Fakülte çeşidi, sınıf düzeyi, lisede mesleki rehberlik yardımı alıp almama durumu ve halen okunan programı üniversite giriş sınavındaki tercih sırasındadır.

6. 7. ve 8. denencelerde ise, (1) akademik başarı ile (2) doğrudan geçme, bütünlemeye ve tekrara kalıp kalmama ve (3) program değiştirme isteği değişkenleri bağımlı değişkenler olarak görünmektedirler.

Tablo 9'da değişkenlerin bağımlı ve bağımsız görünümlü olma bakımından denencelere göre aldığı şekiller gösterilmektedir.

Araştırmanın verileri sayımla elde edildiklerinden süreksiz değişken cinsindedir. Öğrencilerin okudukları Yüksek Öğretim Programlarının mesleki ilgilerine uygun olup olmaması değişkeni ile ilgili veriler Kepçeoğlu Mesleki Yönelim Envanterinden öğrencilerin aldıkları puanlara göre önceden açıklandığı gibi sürekli değişken cinsi veriden süreksiz değişken cinsi veriler haline dönüştürülerek elde edilmiştir. Öğrenciler (1) Mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyanlar ve (2) Mesleki ilgilerine uygun programlarda okumayanlar olarak iki sınıfa ayrılmışlardır. Bir başka söyleyişle Envanterden elde edilen ham puanların profili gerçek puanlara dönüştürülmüştür. Kullanılan istatistiksel çözümlene tekniklerinin seçiminde verilerin bu özelliği dikkate alınmıştır.

TABLO -9

BAĞIMLI YA DA BAĞIMSIZ OLMA BAKIMINDAN ARAŞTIRMA
DEĞİŞKENLERİNİN DENENCELERDEKİ DURUMU

Denence Sayısı	Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken
Denence 1	Cinsiyet	Mesleki ilgi ve uygun programda okuyup okumama
Denence 2	Fakülte çeşidi	"
Denence 3	Sınıf düzeyi	"
Denence 4	Lisede mesleki rehberlik yardımı alma durumu	"
Denence 5	ÖYS tercih sırası	"
Denence 6	Mesleki ilgiye uygun program okuyup okumama	Akademik başarı
Denence 7	"	Sınıf geçme durumu
Denence 8	"	Program değiştirme isteği

Veriler Özel Samsun Lisesi İstatistik Öğretmeni tarafından bilgisayarla analiz edilmiştir.

Araştırma denencelerinin test edilmesinde 0.05 ve 0.01 anlamlılık düzeyi seçilmiştir. Kullanılan istatistiksel teknikler ise aşağıda verildiği gibidir.

Frekans ve Yüzde Dağılımları: "Frekans tablosu, ne gibi ölçümlerin gözlemlendiğini ve bunların herbirinin tekrar sayısını, hangi ölçümlerin kaç birey tarafından alındığını gösterir¹¹. Yüzde ise "incelenen örnekleme ilgilenilen sınıfın tüm örnekleme oranını gösterir."¹²

11- Alaattin Kutsal, Zehra Muluk, *Uygulamalı Temel İstatistik. İkinci Baskı*, (Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını, No: A/2 1975). s. 163

12- Hüsnü Arıcı, *İstatistik Yöntemler ve Uygulamalar. Geliştirilmiş Yeni Baskı* (Ankara: Mateksan A.Ş. Yayını, 1991), s.25

Araştırmada 6. denencenin dışında bütün denencelerin analizinde kullanılan frekans ve yüzde dağılımları aynı tabloda birlikte verilmiştir. Yine araştırmada 6. denencenin dışında X^2 testi kullanılmış, 6. denencede ise akademik başarı sürekli değişken cinsinden olduğundan t testi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler sayılarak belirttiklerinden gruplar (uygunluk) arası farkın önemi kontrolü Ki-Kare analizi ile yapılmıştır. Ki-Kare değerinin hesaplanmasında aşadaki formül kullanılmıştır¹³.

$$X^2 = \sum \left(\frac{(F - F^1)^2}{F^1} \right)$$

Elde edilen Ki-Kare red alanı içine düştüğünde test anlamlıdır. "İlişki yoktur" denencesi reddedilir. Karşılaştırılan değişkenler arasında bir ilişki vardır. Yani değişkenler birbirine bağımlıdır¹⁴.

t-Testin hesaplanmasında aşağıdaki formül uygulanmıştır¹⁵.

$$t = \frac{(x - y)}{\sqrt{S^2 \left(\frac{1}{nx} + \frac{1}{ny} \right)}}$$

13- Özer Serper, *Uygulamalı İstatistik II* (İstanbul: Filiz Kitapevi 1986), ss. 162-165

14- Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistiksel Yöntemler*, (Ankara: Bilim Yayınları, 1973), s. 307

15- Serper *Ön. Ver.*, ss. 156-157.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problemi gereği toplanan verilerin istatistiksel analizleri yapılmakta ve ilgili hesaplamalar tablolar halinde sunulmaktadır. Ulaşılan bulgular sunulurken araştırma denencelerinin sırası esas alınmaktadır.

Bilindiği gibi bu araştırmanın ana değişkenlerinden biri, öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmamasıdır. Tablo 10'da mesleki ilgi alanları ile, bu alanlarda ilgisi bulunan öğrencilerin, kendi ilgilerine uygun programlarda okullaşmış okullaşmadıklarına göre dağılımları ve yüzde dağılımları sunulmaktadır.

TABLO -10

**İLGİ ALANLARI İLE ÖĞRENCİLERİN KENDİ İLGİLERİNE
UYGUN PROGRAMLARDA OKULLAŞIP OKULLAŞMADIKLARINA
GÖRE YÜZDE DAĞILIMI**

İlgi Alanları	Mesleki İlgi Durumu					
	Uygun (1)	% 1/3	Uy. Değil (2)	% 2/3	Toplam (3)	%
Teknik - Fen	124	44	155	56	279	100
Sosyal Bilimler	46	73	17	27	63	100
Tıp - Sağlık	67	76	21	24	88	100
İdare ve Ekonomi	6	33	12	67	18	100
Edebiyat ve Dil	44	69	20	31	64	100
Güzel Sanatlar	19	63	11	37	30	100
Toplam	306	56	236	44	542	100

Tablo'nun incelenmesinden anlaşılacağı gibi öğrencilerin %56'sı il- gilerine uygun programlarda, %44'ü ise uygun olmayan programlarda oku- maktadırlar. Yine Tablo'da görülebileceği gibi kendi ilgilerine uygun alanlarda okuyan öğrenciler sırasıyla en fazla Tıp-Sağlık (%76), Sosyal Bilimler (%73), Edebiyat ve Dil (%69) ve Güzel Sanatlarda (%63) alanlarda okulaşırken; İdare ve Ekonomi (%33) ve Teknik-Fen (%44) alanlarındaki öğrenciler ise daha düşük oranlarda ilgili oldukları programlarda okumaktadırlar.

Öğrencilerin %44 gibi büyük bir çoğunluğunun ilgilerine uygun olmayan alanlara yönelmesinden giderek onların, ilgilerine uygun alanlarda YÖP tercihi yaptıklarını söylemek oldukça zordur. Bu durumun değişik nedenleri olabilir. An- cak, öğrencilerin kendi ilgi alanları ile YÖP'leri yeterince tanımamaları, bunlara bağlı olarak da kişisel nitelikleri arasında "uygun" bir eşleme yapamamış ol- maları akla yakın nedenler olarak görünmektedirler.

Bu bulgu önceki literatürü destekler nitelikte görünmektedir. Uysal (1970), öğrencilerin kendi ilgi alanlarında bir programa girmediğini, genellikle daha değişik alanlarda ilgilerinin sivirmelerine rağmen doktorluk ve kimyagerlik gibi meslekleri tercih ettiklerini bulmuştur¹.

Özgüven (1974)'in yaptığı araştırmaya göre; öğrencilerin %38'i istedik- leri bölüme, %29'u istedikleri bölüme yakın bir bölüme, %33'ü ise istedikleri ya da ona yakın bir bölüme girememişlerdir². Öncü (1982)'de öğrencilerin % 49.4'ünün okudukları bölümler ile tutarlı seçimler yapamadıklarını bulmuştur³.

1- Şefik Uysal, "Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Mesleki Seçimleri," (Yayımlanmamış Doçentlik Tezi Ankara: A. Üniversitesi 1969), s. 87

2- İ. Ethem Özgüven, "Zihinsel Olmayan Etmenler ve Üniversite Öğrencilerinin Başarıları" (An- kara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 1970), s. 101.

3- Hüseyin Öncü, "Grupla Mesleki Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Mesleki Ter- cihlerine Etkisi," (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üni. Sos. Bil. Ens. 1991), s. 50

Son olarak, Celkan (1983), araştırmasında üniversite öğrencilerinin %48'inin ilgi duydukları fakültelere kayıt yaptırdıklarını, %52'sinin ise değişik nedenlerle bu fakültelere kayıt yaptırdıklarını belirtmektedir⁴.

1. Cinsiyet ve Mesleki İlgiiye Uygun Programda Okuma Durumu.

Denence 1: Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması, **cinsiyetlerine** göre önemli farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin halen okumakta olduğu programların ilgilerine uygunluğunun cinsiyetlerine göre önemli bir farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere hesaplanan X^2 analizi, ilgili verilerle birlikte Tablo 11'de sunulmaktadır.

TABLO -11
CİNSİYET VE ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI PROGRAMLARIN
MESLEKİ İLGİLERİNE UYGUNLUĞU
(X^2 TESTİ)

Cinsiyet	Mesleki İlgii Durumu				Toplam (3)	X^2
	Uygun (1)	% 1/3	Uy. Değil (2)	% 2/3		
Erkek	165	53.1	146	46.9	311	1.4650
Kız	141	61.0	90	39.0	231	1.9723
Toplam	306	56	236	44	542	3.4373

Sd: 1

$0.05 < p < 0.10$

4- Hikmet Y. Celkan, "Öğrencilerin Akademik Başarılarında Zihin Dışındaki Faktörlerin Etkileri" (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi 1983) s. 103

Tablo 11'e göre, öğrencilerin ilgilerine uygun programlarda okuyup okumamaları ile cinsiyetleri arasında 1 serbestlik derecesi ve 0.05 düzeyinde önemli bir ilişki bulunmamaktadır.

Konu ile ilgili önceki araştırmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir. Powel ve Bloom (1962) araştırmalarında öğrencilerin %65'inin profesyonel meslekleri tercih ettiklerini ve tercihlerde cinsiyet farklılığının olmadığını⁵ belirtmektedirler. Benzer şekilde "Cinsiyet ve Karar Verme Stilleri" konusunda Lunneborg tarafından yapılan araştırma üç aşamalı olarak ele alınmış ve üç çalışmada da mesleki karar verme stilleri yönünden, önemli bir fark görülmemiştir⁶. Son olarak Öncü (1991), araştırmasında, cinsiyetin ilgilere uygun meslekleri tercih etmede önemli bir etkiye sahip olmadığını⁷ saptamıştır.

Cinsiyetin ilgilere uygun meslekleri tercih etmede önemli bir rolü olmasına rağmen kızların erkeklere göre daha yüksek oranlarda (%61) tercihler yaptıkları Tablo 11'de görülmektedir.

2. Fakülte Çeşidi ve Mesleki İlgiiye Uygun Programlarda Okuma Durumu

Denence 2: Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması, **fakültelerine** göre önemli farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin halen okumakta olduğu programların mesleki ilgilerine uygun olup olmamasının okudukları fakülte çeşidine göre önemli bir farklılık göstermektedir.

5- M. Powel, ve V. Blomm, "The Development of and Reasans For Vocational Choices of Adolescents Through the High School Years". **The Journal of Educational Researc.** 56, 3. (1962). ss.126-133

6- Öncü, "Ön. Ver", s.45

rip göstermediğini sınamak üzere hesaplanan X^2 analizi, ilgili verilerle birlikte Tablo 12'de sunulmaktadır.

TABLO -12
FAKÜLTE ÇEŞİDİ VE ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI PROGRAMLARIN
MESLEKİ İLGİLERİNE UYGUNLUĞU
(X^2 TESTİ)

Fakülte Çeşidi	Mesleki İlgisi Durumu				Toplam (3)	X^2
	Uygun (1)	% 1/3	Uy. Değil (2)	% 2/3		
Tıp Fakültesi	67	76.1	21	23.9	88	13.8626
Fen-Ed. Fakültesi	29	40.3	43	59.7	72	7.6673
Eğitim Fakültesi	125	61.9	77	38.1	202	2.4171
Ziraat Fakültesi	35	52.2	32	47.8	67	0.4851
İlahiyat Fakültesi	17	73.9	6	26.1	23	2.8507
Amasya M. Y. O.	33	36.7	57	63.3	90	14.3397
Toplam	306	56	236	44	542	41.6225

Sd: 5

$p < 0.01$

Tablo12'nin incelenmesinden anlaşılacağı gibi yapılan X^2 testi, 0.01 düzeyinde önemli sonuç vermektedir. (Sd=5, $X^2=41.62$). Bir başka söyleyişle öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması, fakülte çeşidine göre önemli farklılık göstermektedir.

İlgilerine uygun programlarda okuyan öğrencilerin en yüksek oranda; sırasıyla, Tıp ve İlahiyat Fakültelerinde (%76.1; %73.9) okudukları anlaşılmaktadır. Eğitim ve Ziraat Fakülteleri öğrencileri ise yaklaşık oranlarda olmak üzere ikinci sırada ilgilerine uygun programları seçen öğrenciler olarak görünmektedir.

ler. (%61.9; %52.2). Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencileri ile Amasya Meslek Yüksekokulu öğrencileri en düşük oranlarda ve diğerlerinden oldukça farklı şekilde ilgilerine uygun programlarda okuyan öğrencilerdir (%40.3; %36.7).

Konu ile ilgili yurtdışında ve yurtiçinde fazla araştırma yapılmamış olmasına rağmen Celkan (1983)'in yaptığı araştırma bu bulguyu destekler niteliktedir. Celkan, öğrencilerin %48'inin ilgi duydukları fakültelelere girdiklerini, bunlardan, %48'inin Tıp Fakültesi'nde, %20'sinin Edebiyat Fakültesinde ve %16'sının da İslami İlimler Fakültesinde, ilgilerine uygun olarak okullarını⁸ belirtmektedir.

Tıp Fakültesi öğrencileri, bu programa giriş puanı yüksek olduğundan ve değişik nedenlerden dolayı, bu fakülte için özellikle hazırlanan öğrenciler olabilir.

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin de yüksek oranlarda ilgilerine uygun programlarda okuyan öğrenciler olmasının nedeni bunların çoğunlukla İmam Hatip Lisesi çıkışlı olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Nitekim Kabadayı (1990)'nın yaptığı, Lise çeşidi ve değiştirmeyi isteme durumu konusundaki araştırmasında İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin %11.2 ile en düşük bir oranda okul değiştirmeyi istemeleri⁹ bu kanıyı doğrular niteliktedir.

Ayrıca, Fakülte çeşitlerine baktığımızda, hangi ünvanla öğrenci yetiştirdiği ve öğrencilerin mezuniyetleri sonrası iş bulma olasılığının yüksek olduğu ve nerelerde iş bulabileceği net bir şekilde ortaya kunalan ya da bilenen fakülte

7- Aynı, s.154-155

8- Celkan, "Ön. Ver", s. 105

(örneğin, Tıp Fakültesi gibi) öğrencilerinin mesleki ilgileri doğrultusunda okulaşan öğrenciler olduğu söylenebilir.

3. Sınıf Düzeyi ve Mesleki İlgisi Uygun Programda Okuma Durumu

Denence 3: Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması, onların **sınıf düzeylerine** göre Önemli farklılık göstermektedir.

Bu denenceyi sınamak amacıyla yapılan analizi sonuçları ilgili verilerle birlikte Tablo 13'de sunulmaktadır.

TABLO -13
SINIF DÜZEYLERİ VE ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI
PROGRAMLARIN İLGİLERİNE UYGUNLUĞU
(X^2 TESTİ)

Sınıf Düzeyi	Mesleki İlgisi Durumu				Toplam (3)	X^2
	Uygun (1)	% 1/3	Uy. Değil (2)	% 2/3		
1. Sınıf	68	55.7	54	44.3	122	0.0257
2. Sınıf	93	49.7	94	50.3	187	3.4402
3. Sınıf	76	60.8	49	39.2	125	0.9588
4. Sınıf	45	57.7	33	42.3	78	0.0484
5. ve 6. Sınıf	24	80.0	6	20.0	30	6.7638
Toplam	306	56	236	44	542	11.2369

Sd: 4

$p < 0.05$

Tablo 13'de görüldüğü gibi, öğrencilerin mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyup okumadıkları onların sınıf düzeylerine göre 0.05 düzeyinde ve 4 serbestlik derecesi ile önemli farklılık göstermektedir. Bu bulgu araştırmanın üçüncü denencesini desteklemektedir.

Tablo 13'den öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe, ilgilerine uygun programlarda okuma oranlarının da yükseldiği anlaşılmaktadır. Bir başka söyleyişle öğrenciler öğrenim gördükleri alanda öğrenime devam ettikçe ilgileri artmaktadır. Bunun doğal sayılabilecek bir olgu olduğu düşünülebilir. Nitekim, Ginzberg ve Arkadaşlarına göre; birey mesleğini bir anda verilen gelişigüzel bir karar sonucunda değil, hayat boyunca oluşan ve gelişen ve büyük ölçüde "geri dönülemez" olan davranış örüntüleri yoluyla seçer. Onlara göre, mesleki karar verme süreci, "hayat dönemi", "geçici seçimler dönemi" ve "gerçekçi dönem" olmak üzere birbirinden ayrı üç evreye ayrılır¹⁰. (Aktaran; Kuzgun. 1982).

Bazı araştırma bulguları da bu bulguyu ve gözlemleri destekler yöndedir. Özgüven (1974) yaptığı çalışmada 1968-1969 Öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulunda okuyan öğrencilerden, %38'i liseden sonra istedikleri branşa girdiklerini ifade ederlerken bu okuldaki iki yıllık temel eğitimden sonra bulunduğu branştan memnun olanların oranının %59'a ulaştığını belirtmektedir¹¹.

1975-1976 öğrenim yılının başında İstanbul Üniversitesi I. sınıf öğrencilerine uyguladığı bir anket sonunda Ekşi, Öğrencilerin ancak %40'ının istedikleri branşlara girebildiklerini, anketi yıl sonunda tekrar uyguladığında, buldukları branştan pek de şikayetçi olmayanların oranının %80'e çıktığını saptamıştır¹². (Aktaran: Kuzgur 1982)

9- Reşide Kabadayı, "Çeşitli Liselere Yönelmede Rol Oynayan Sosyo Ekonomik ve Eğitimsel Etmeler" (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1990), ss. 48-49

10- Yıldız Kuzgun, **Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi** (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No: 118, 1982) ss. 8-9

11- Özgüven "Ön. Ver" s. 103

12- Kuzgun **Ön. Ver**, 1982 s. 25

Tan (1986), meslek seçimi ve mesleğe hazırlanmanın, okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve lisede farklı farklı olduğu yaş ilerledikçe ve okulda okunan dersler ile meslekler arasındaki ilişkilerin keşfedilmesinin daha netleştiğini, yani meslek seçimi ve mesleğe hazırlanmanın uzun bir gelişme süreci olduğunu¹³ vurgulamaktadır.

Bilindiği gibi küçük yaşlarda ilgiler yaygın belirsiz ve geçicidir. Yaş ilerledikçe ilgide seçicilik başlar Çocuk kendini, imkanlarını tanıdıkça ilgileri daralır ve yoğunlaşır. Ergenlik çağının sonuna doğru bireyin ilgi örüntüsü bir kararlılık kazanmaktadır¹⁴.

4. Lisede Mesleki Rehberlik Yardımı Alma ve Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma Durumu

Denence 4: Lise öğrenimi sırasında mesleki rehberlik yardımı alan öğrencilerde ötekiler arasında halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması bakımından önemli farklılık bulunmaktadır.

Öğrencilerin, lise öğrenimi sırasında mesleki rehberlik yardımı alma durumları ile halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması arasında önemli bir ilişki olup olmadığını sınamak üzere X^2 analizi yapılarak ilgili verilerle birlikte Tablo 14'de sunulmaktadır.

13- Hasan Tan, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1986), ss. 118-121

14- Yıldız Kuzgun, *Mesleki Rehberlik* (Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, 1984) s.

TABLO -14

ÖĞRENCİLERİN LİSE ÖĞRENİMİ SIRASINDA MESLEKİ REHBERLİK YARDIMI ALMA DURUMLARI İLE HALEN OKUDUKLARI PROGRAMLARIN MESLEKİ İLGİLERİNE UYGUNLUĞU
(X² TESTİ)

Uygunluk	Lisede Mes. Reh. Yard. Alma Durumu				Toplam (3)	X ²
	Aldı (1)	% 1/3	Almadı (2)	% 2/3		
Uygun	85	27.8	221	72.2	306	1.3476
Uygun Değil	50	21.2	186	78.8	236	1.7473
Toplam	135	25	407	75	542	3.0949

Sd: 1

p> 0.05

Tablo14'ün verileri 4. denenceyi desteklememektedir (Sd:1 p>0.05) Yani, öğrenciler öğrenimleri sırasında mesleki rehberlik yardımı almış olsalar bile, bu onların kendi ilgilerine uygun programları (meslek alanlarını) seçmelerinde etkili değildir. Öğrencilerin %25'i lisede iken mesleki rehberlik yardımı aldığını, 975'i ise mesleki rehberlik yardımı almadığını belirtmektedir.

Bu durumun aşağıdaki nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

1. Öğrenciler ortaöğrenimleri sırasında çok düşük oranlarda mesleki rehberlik ya da psikolojik danışma yardımı almaktadırlar.

a) Bu araştırmada, öğrencilerinin yalnızca %25'i lisede iken mesleki rehberlik yardımı almıştır.

b) Oskay 1981 yılında lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada mesleki rehberlik yardımına ihtiyaç duyduklarını ancak yapılmadığını ortaya koymaktadır¹⁵. (Aktaran: Akdemir 1987)

15- Çağatay Akdemir, "Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeylerinin Meslek Seçimine Etkisi" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara: H. Ü. Sos. Bil. Ens. 1987) s. 15

c) Kabadayı (1990), hem orta öğretime geçiş sırasında hem de orta öğretimde öğrencilerin çok düşük oranlarda mesleki rehberlik yardımı aldıklarını¹⁶ saptamıştır.

2. Öğrenciler orta öğrenimleri sırasında bu yardımı almış olsalar bile, ülkemizde PDR faaliyetlerinin son derece yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, Kuzgun öğrencilerin Üniversite düzeyinde program seçerken anne-baba ve yakın çevrelerinin beklentilerine uygun seçimde bulduklarını tercih ederek, mesleki rehberliğin daha geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini¹⁷ vurgulamaktadır.

Son olarak, ilginç olarak nitelenebilecek bir bulgu da Ülkü (1976), tarafından yapılan araştırma sonuçlarıdır. Kendisi alanın profesyoneli olarak bir deneysel araştırma gerçekleştirmiştir. Yapmış olduğu grup rehberliğinin, öğrencilerin ileride girmeyi düşündükleri meslekler açısından etkili olmadığı sonucuna varmıştır¹⁸.

Yukarıda sunulan veri ve bulgulardan Ülkemizde yapılan PDR faaliyetlerinin kuramsal olarak ve pratik etkililiği konularında yeniden tartışılması gerektiği anlaşılmaktadır.

5. ÖYS Tercih Sırası ve Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma Durumu

Denence 5: Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uy-

16- Kabadayı, "Ön. Ver" ss. 48-52

17- Öncü, "Ön. Ver" ss. 55-56

18- Sıral Ülkü, "Lise I. Sınıfında Uygulamalı Bir Grup Rehberliği Programının Yönelme Açısından Etkinliğinin Araştırılması", (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: A. Ü. Eğitim Bil. Fak. 1976) ss. 114-116

gun olup olmaması üniversite giriş sınavlarında bu programları **kaçıncı sırada tercih ettiklerine** göre önemli farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmamasının Üniversite Giriş Sınavlarında bu programları kaçıncı sırada tercih ettiklerine göre önemli farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere hesaplanan X^2 analizi, ilgili verilerle birlikte Tablo 15'de sunulmaktadır.

TABLO -15

ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI PROGRAMLARIN MESLEKİ İLGİLERİNE UYGUNLUĞU İLE ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAVINDAKİ TERCİH SIRASI (X^2 TESTİ)

Tercih Sırası	Mesleki İlgisi Durumu				Toplam (3)	X^2
	Uygun (1)	% 1/3	Uy. Değil (2)	% 2/3		
1 - 3	65	73.0	24	27.0	89	9.9477
4 - 8	82	60.7	53	39.3	135	1.0075
9 - 13	74	56.1	58	43.9	132	0.0085
14 - 18	66	42.3	90	57.7	156	12.7056
Ön - Kayıt	19	63.3	11	36.7	30	0.5769
Toplam	306	56	236	44	542	24.2461

Sd: 4

$p < 0.01$

Tablo 15'de görülebileceği gibi yapılan X^2 testi 0.01 düzeyinde anlamlı sonuç vermektedir. (Sd: 4, $X^2_{H}=24.2461$). Bir başka deyişle, öğrencilerin okudukları programların ilgilerine uygun olup olmaması, onların üniversiteye giriş sınavındaki tercih sırasına göre önemli farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin Tablo15'deki mesleki ilgilerine uygunluk durumlarına bakıldığında 1.-3. arasındaki tercihlerin, ilgileri lehine yüksek oranda olduğunu görmektedir. Tercih sırası gerilere doğru gittikçe ilgilerinin de on'a paralel olarak azaldığını söyleyebiliriz.

Ön kayıtlı buldukları programlara (Bedен Eğitimi, Resim-İş) kayıt yaptıran öğrencilerin mesleki ilgileri lehine %63.3 oranı ile ikinci sırada uygunluğun bulunması ise, bu öğrencilerin mesleki ilgileri doğrultusunda ikinci bir sınavla (yarışla) ve özel yetenekleri ile bu programlara gelebilmiş olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Önceki araştırmalar da bu bulguları destekler niteliktedir. Nitekim yurt dışında Darley tarafından yapılan araştırmada, birinci ve ikinci meslek tercihlerine bakılmış ve Strong Vocational Interest Blank puanlarına göre birinci tercihler lehine olmak üzere önemli farklılıklar bulunmuştur¹⁹.

Ülkemizde yapılan araştırmada Celkan (1983)'ın bulguları ise şöyledir: Öğrencilerin %48'inin ilgilerine uygun tercihler yapmasına rağmen, bunların ancak %24'ünün ilk tercih ettiği fakültelere girdiğini, ötekilerin ise daha sonraki tercih ettikleri fakültelere girebildiğini göstermektedir²⁰.

6. Mesleki İlgie Uygun Programda Okuma Durumu ve Akademik Başarı

Denence 6: Okudukları programlar mesleki ilgilerine uygun öğrencilerle ötekiler arasında **akademik başarı** bakımından önemli farklılık bulunmaktadır.

19- Kuzgun Ö. Ver 1984, s. 7

20- Celkan " Ö. Ver" s. 105

Öğrencilerin, okudukları programlara mesleki ilgilerinin uygunluğunun onların akademik başarılarını etkileyip etkilemediğini test etmek üzere uygulanan t testi analizi sonuçları ilgili verilerle birlikte Tablo 16'da sunulmaktadır.

TABLO -16

ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI PROGRAMLARIN İLGİLERİNE UYGUNLUĞU İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER (t TESTİ)

Mesleki İlgilerin Uygunluğu	N	\bar{X}	S ²	Sd.	t	Önem Düzeyi	Sonuç
Uygun	306	1.61	2.85	540	2.58	p< 0.05	Önemli
Değil	236	1.17					

Tablo 16'dan, öğrencilerin mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyup okumamasının, onların 0.05 önem düzeyinde ve 540 serbestlik derecesi ile akademik başarılarına önemli etkide bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu araştırmanın altıncı denencesini destekler niteliktedir.

Gerçekten, öğrencilerin buldukları branşlardan memnun olmaları yani mesleki ilgilerine uygun programlarda okullaşmaları, onların akademik başarılarını yükseltmekte; ilgilerine uygun programlarda okullaşamayanların akademik başarıları ise düşmektedir. Bir başka söyleyişle, mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyanların akademik başarıları ($\bar{X}= 1.61$), mesleki ilgilerine uygun programlarda okumayanlara ($\bar{X}= 1.17$) göre daha yüksektir.

ÖSS ve ÖYS'de öğrencilerin akademik yeteneğini ölçen testlerin uygulandığı ve bunların bazı bilgileri ölçtüğü bilinmektedir. Oysa, bir alanda başarıya ulaşma bilme akademik yetenek kadar mesleki ilgilere (araştırmanın genel bulgusu) ve bazı özel yeteneklere (araştırmanın 5. denencesi bulguları) bağlı olduğu söylenebilir.

Nitekim, Kuzgun (1982), Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine okulda başarısızlık nedeni ile başvuran öğrencilerle yaptığı görüşmelerde, onların asıl sorunlarının, buldukları branşla ilgili konulara ilgi ve istek duymayışlarından, çalışıp birşeyler öğrenme arzusunda olmayışlarından ileri geldiğini²¹ söylemektedir.

Özgüven (1974) tarafından yapılan araştırmada, üniversiteli öğrencilerin mesleki ilgileri ve akademik başarılarına bakılmış; ve öğrencilerin girdiği branştan memnun olanların akademik başarıları yüksek, kısmen memnun olan ve memnun olmayanların akademik başarılarının ise daha düşük olduğu görülmüştür.²²

Benzer bir araştırma da Celkan (1983) tarafından yapılmıştır. Araştırmacı, ilgi duydukları fakültelere giren öğrencilerin, ötekilere oranla daha başarılı olduklarını saptamıştır²³.

Yurt dışında Walsh ve Hanle tarafından yapılan araştırma ülkemizde yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir. 53 kız öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, ilgilerine uygun meslekleri seçenlerin mesleki doyum puanlarının, mesleki ilgilerine uygun meslekleri seçmeyenlere göre daha yüksek, başarılarının ise daha iyi olduğu bulunmuştur²⁴.

7. Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma ve Sınıf Geçme Durumu

Denence 7: Okudukları programların mesleki ilgilerine uygun öğrenciler

21- Kuzgun Ön. Ver 1982, ss. 24-25

22- Özgüven, "Ön. Ver", 1974, ss. 103-104

23- Celkan, "Ön. Ver" ss. 103-108.

24- W. B. Walsh ve N. A. Hanle Ön. Ver, ss. 53-57.

le öteki öğrenciler arasında **doğrudan geçme, bütünlemeye kalma ve tekrara kalma** bakımından önemli farklılık bulunmaktadır.

Öğrencilerin sınıflarını doğrudan geçme, bütünlemeye kalma ve tekrara kalma durumları ile halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması arasındaki ilişkileri sınamak üzere hesaplanan X^2 analizi, ilgili verilerle birlikte Tablo 17'de sunulmaktadır.

TABLO -17

ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI PROGRAMLARIN MESLEKİ İLGİLERİNE UYGUNLUĞU VE SINIF GEÇME DURUMLARI (X^2 TESTİ)

Sınıf Geçme Durumları	Mesleki İlgisi Durumu					X^2
	Uygun (1)	% 1/3	Uy. Değil (2)	% 2/3	Toplam (3)	
Doğrudan Geçme	207	87.0	31	13.0	238	90.1638
Bütünlemeye Kalma	73	44.8	90	55.2	163	9.0337
Tekrara Kalma	26	18.4	115	81.6	141	82.9009
Toplam	306	56	236	44	542	182.0984

Sd: 2

$p < 0.01$

Tablo 17'de sunulduğu gibi yapılan X^2 testi 2. serbestlik derecesi ve 0.01 düzeyinde önemli sonuç vermektedir. Yani, sınıflarını doğrudan geçen öğrenciler diğer öğrencilere (bütünlemeye ve tekrara kalan) göre daha yüksek oranda (%87) mesleki ilgilerine uygun programlarda okumaktadırlar. Daha değişik bir deyişle, mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyan öğrenciler sınıflarını daha yüksek oranda doğrudan geçmekte ve başarılı olmaktadır. Bu sonuç doğal sayılabileceği gibi; araştırmamızın altıncı denencesini de desteklemektedir.

Ülkemizde öğrencilerin, sınıf geçme durumları ile mesleki ilgilerine uygun programlarda okumaları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma bulgularına fazlaca rastlanmamaktadır. Kabadayı'nın, Samsun'daki lise öğrencilerinin ortaokulda ve ilkokulda sınıfta kalma ve bazı derslerden bütünlemeye kalma durumlarını liselere yönelmedeki etkisini incelediği araştırmasından yararlanılabilir.

Bu çalışmada ortaokulda iken sınıfta kalan öğrencilerin daha çok kendilerini hayata hazırlayan liselerde (Kız Meslek Lisesi ve Ticaret Lisesi) okullarını, ortaokulda iken sınıfta kalmayan öğrencilerin daha çok kendilerini üniversiteye hazırlayan liselerde okullarını saptamıştır²⁵.

8. Mesleki İlgiye Uygun Programda Okuma Durumu ve Program Değişiklik İsteği

Deneme 8: Okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olan öğrencilerle ötekiler arasında program değişiklik isteği bakımından önemli farklılık bulunmaktadır.

Öğrencilerin okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması ile program değişiklik istekleri arasındaki ilişkileri sınamak üzere hesaplanan X^2 analizi, Tablo 18'de sunulmaktadır. Aynı zamanda ilgili frekans dağılımı ve yüzdeleride sunulmaktadır.

Yapılan X^2 testine göre, öğrencilerin mesleki ilgilerinin okudukları programlara uygunluğu ile program değişiklik istekleri arasında 1 serbestlik derecesi ve 0.01 düzeyinde önemli ilişki bulunmaktadır.

25- Kabadayı "Ön. Ver" 1984, s. 63-65

TABLO -18
ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ İLGİLERİNİN OKUDUKLARI PROGRAMLARA
UYGUNLUĞU VE PROGRAM DEĞİŞTİRME İSTEĞİ
(X² TESTİ)

Mesleki İlgisi Durumu	Program Değişirme İsteği						Toplam (4)	X ²
	Evet (1)	% 1/4	Hayır (2)	% 2/4	Kararsız (3)	% 3/4		
Uygun	55	18.0	224	73.2	27	8.8	306	35.6291
Değil	120	50.0	83	35.2	33	14.0	236	46.1970
Toplam	175	32.0	307	57.0	60	11.0	542	81.8260

Sd: 1

p < 0.01

Mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyan öğrencilerin %73.2'si bunu değiştirmek istememektedir. Mesleki ilgilerine uygun programlarda okumayan öğrencilerin ise %50 başka bir programa geçmeyi düşünmektedirler. Sonuçta araştırma kapsamındaki öğrencilerin %32 gibi büyük bir oranda buldukları fakülte ve bölümü değiştirmeyi isterken %11 oranında da kararsız olduklarını ifade etmektedirler.

Önceki araştırmaların bilgi ve bulguları, araştırmanın bulguların desteklemektedir. Tan (1956), altı ay ara ile yaptığı araştırmasında öğrencilerden %68'inin ilk mesleki tercihlerinde değişiklik yaptığını²⁶. Kabadayı (1990)'nın araştırmasında orta öğretim öğrencilerinin buldukları "lise çeşidini değiştirmeyi isteme durumunu" incelemiş ve öğrencilerin %42.4'ünün bulunduğu liseyi değiştirmek istediğini, bunlardan %6.6 gibi bir oranın da yatay geçiş yaptığını vurgulamaktadır²⁷.

26- Tan, "Ön. ver" 1986, s. 120

27- Kabadayı "Ön. Ver" ss. 48-52

Baymur ve arkadaşları tarafından Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu bursiyerlerinin başarılarını etkileyen faktörler üzerinde yapılan başka bir araştırma, bursun kesilmesinin çok kere gerçek bir başarısızlıktan çok ilgi yetersizliği nedeni ile branş değiştirmeden ileri geldiğini ortaya koymaktadır²⁸.

Son olarak Günalp (1977), ÜSS'ye başvuran adayların %25'e yakınının üniversitedeki branşından memnun olmayıp şansını yeniden denemek isteyen öğrencilerden oluştuğunu²⁹, aynı şekilde Celkan (1983), tarafından yapılan araştırmada, üniversitede okuyan öğrencilerin %20'sinin üniversite sınavlarına tekrar girmek istediklerini bulmuştur³⁰.

28- Kuzgun **Ön. Ver** 1982 s. 26

29- Altan Günalp, Türkiye'de Yüksek Öğrenime Öğrenci Alımı. III. Uluslararası Eğitim Konferansı İçin Hazırlanmış Tebliğ. 1977

30- Celkan, "Ön. Ver" s. 108

BÖLÜM V

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın kısa bir özeti, bulgulara dayalı olarak erişilen sonuçlar ile öneriler yer almaktadır.

Özet

Bu araştırma öğrencilerin, üniversite düzeyinde mesleki ilgilerine uygun programlarda okullaşip okullaşmadıklarına ve bunun onların akademik başarısına etkisine bakılmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, ayrıca öğrencilerin cinsiyetinin, buldukları fakülte çeşidinin ve sınıf düzeylerinin onların mesleki ilgilerine uygun programlarda okullaşip okullaşmamaları ile ilişkilerinde bakılmaktadır.

Benzer şekilde öğrencilerin mesleki uygun programlara yönelip yönelmemelerinde, lisede mesleki yardımı alıp almamaları ile bu programı ÖYS'deki tercih sıralarını etkileyip etkilemediğindedir bakılmaktadır. Araştırmanın esas değişkeni öğrencilerin halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmamasıdır. Bu değişken, cinsiyet, sınıf düzeyi, fakülte çeşidi, lise öğrenimi sırasında mesleki rehberlik yardımı alıp almama ve öğrencilerin halen okudukları programları ÖYS'de kaçınıcı sırada tercih ettikleri değişkenleri ile ilişkilere bakılırken bağımlı değişken görünümündedir. Öğrencilerin akademik başarısı ve halen okudukları programı değiştirmeyi isteyip istememeleri ile ilişkilerine bakılırken de bağımsız değişken haline gelmektedir.

Son olarak, öğrencilerin; mesleki ilgilerinin okudukları programlara uygun olup olmamasının, onların sınıf geçme durumları ve program değiştirme istekleri ile ilişkisi incelenmektedir.

Araştırmada, öğrencilerin mesleki ilgilerinin okudukları programlara uygun olup olmaması Kepçeoğlu (1990) tarafından geliştirilen "Mesleki Yönelim Envanteri" ile ölçülmüştür. Öğrencilerin akademik başarı durumlarını gösteren, dönem sonu ve ders yılı sonundaki branş derslerinden aldığı ders geçme notlarının ortalamaları Üniversite kayıtlarından alınmıştır. Araştırmadaki 1, 2, 3, 4 ve 5. denencelerdeki bağımsız değişkenler ve 8. denencenin bağımlı değişkeni ile ilgili bilgiler Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır.

Araştırma örneklemini 1991-1992 Öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp, Fen-Edebiyat, Eğitim, Ziraat ve İlahiyat Fakülteleri ile Amasya Meslek Yüksek Okulun'da okuyan ve bütün sınıf düzeylerinden seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 542 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırma da akademik başarı dışında bütün değişkenler sürekli değişken cinsindedir. O nedenle, araştırmanın 6. denencesi dışındaki tüm denenceleri X^2 tekniği ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin halen okudukları programların mesleki ilgilerine uygun olup olmaması ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi sınavan 6. denencesinde ise t testi istatistiksel analiz tekniğinden yararlanılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgulardan Üniversite öğrencilerinin mesleki ilgilerinin okudukları programlara uygun olup olmaması, cinsiyet ve lisede mesleki rehberlik yardımı alıp almama durumlarından etkilenmediği bunun dışındaki fakülde çeşidi, sınıf düzeyi ve ÖYS tercihi sıralaması değişkenlerden

bağımlı değişken olarak etkilendiği, akademik başarı durumları, sınıf geçme durumları ve program değiştirme istekleri değişkenlerini de bağımsız değişken olarak etkilediği anlaşılmaktadır.

Bir başka deyişle, araştırmanın cinsiyet ve lisede mesleki rehberlik yardımı alma durumu denencelerinin dışında tüm denenceler doğrulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin mesleki ilgilerine uygun programlarda okullaşp okullaşmamaları, (a) okudukları fakülte çeşidi, (b) buldukları sınıfın düzeyi ve okudukları programı ÖYS'de (c) kaçınıcı sırada tercih ettiklerinden etkilenmektedir.

Mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyan öğrencilerin ötekilere göre (a) akademik başarıları ve (b) doğrudan sınıf geçme oranları yüksektir. Bu öğrencilerin (c) buldukları programları değiştirme isteyenlerin oranları ise düşüktür.

Genel olarak, Üniversite öğrencilerinin %56'sı mesleki ilgilerine uygun programlarda okurken, %44'ü mesleki ilgilerine uygun olmayan programlarda okumaktadırlar.

Sonuç

Sonuç olarak, öğrenciler mesleki ilgilerine uygun ve istedikleri (tercih ettikleri) programlara yöneldikçe onların akademik başarıları (sınıf geçme durumları da) artmakta ve okudukları programları değiştirmek istememektedirler. Mesleki ilgilerine uygun olmayan programlara yönelenlerin durumu ise bu değişkenler bakımından tersi bir görünümdeyir. Öğrenciler belli bir dalda daha uzun bir süre eğitim-öğretim gördüklerinde, o alana daha da ilgili hale gelmektedirler.

Araştırmanın en çarpıcı bulgusu ise orta öğretim sırasında mesleki rehberlik yardımı alıp almamanın, onların mesleki ilgilerine uygun programlara yönelim yönelmemelerinde etkili olmadığıdır. Bu bulgu liselerde sunulan PDR ya da mesleki rehberlik yardımı hizmetlerinin etkililiği hakkında bir kuşkuyu da beraberinde getirmektedir. Daha ileri gidilirse bu yardımları yapan PDR uzmanlarının ya da rehber öğretmenlerinin yeterli biçimde yetiştirilmediği düşüncesini de getirmektedir.

Öneriler

Araştırmada bu sonuçlara dayanarak öğrencilerin mesleki ilgileri doğrultusunda yönelmeleri için bilinçlendirilmesi, gerekli yardımın yapılması, akademik başarı sağlaması ve topluma daha faydalı bireyler olmalarına yardımcı olmak amacı ile aşağıdakiler önerilebilir.

1. Mesleki ilgilerine uygun programlara yönelenlerin akademik başarılarının yüksek olduğundan giderek hem zaman yönünden hem de ekonomik yönden büyük bir kayıp olduğu düşünülerek, öğrencilerin program seçimi dönemlerinde, uygun olmayan meslek alanlarına yönelişleri önlenmeli, daha akılcı davranılarak, onların kendi özelliklerine uygun program tercihleri yapmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bir başka söyleyişle orta öğretimde PDR faaliyetleri daha etkili hale getirilmelidir.

2. Üniversiteye girişin (meslek seçiminin) tercih sıralarıyla yani öğrencinin isteğiyle ilgisi olduğu araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Öğrencilerin program seçiminde daha dikkatli davranmaları, ilgi duymadıkları halde üniversiteli olabilmek ya da değişik nedenlerle rasgele tercih yapmamaları, eğer ÖYS'de tercih haklarının tümünü kullanmak istiyorlarsa yine istedikleri ve ilgi

duydıkları alanlardan seçmeleri daha akılcı olur.

3. Eğitim kurumlarında akademik başarı düzeyi düşük öğrencilere kendi kişisel özelliklerini (ilgilerini, yeteneklerini, vb.) yakından tanımaları, meslekler ve mesleklerin gerektirdiği ilgi ve yetenekler, çalışma koşulları hakkında bilgi verilmesi, meslekler ve toplumun mesleklere bağladıkları toplumsal değerler konusunda daha gerçekçi bilgiler verilmesi, meslek seçiminde kendi öz benliğini geliştirici yani kendini gerçekleştirebileceği, gelecekte daha başarılı olabileceği mesleği seçmesinde yardımcı olunmalıdır.

4. Öğrencilerin ilgi duyduğu programa girmesi, onların akademik başarılarını olumlu yönde etkileyen önemli etmenlerden biridir. Bu başarı hem akademik hem de iş hayatı yönünden düşünülürse verim artışının kendiliğinden geleceği düşünülebilir.

a) Meslek alanlarının daha net ve açık biçimde tanıtılması, üniversiteye hazırlık dönemi olan lise öğrenimi sırasında yeni sistem¹ (Ders Geçme ve Kredi Sistemi) gereği program ve ders seçiminin daha dikkatli ve özenle seçilmesi öğrencilerin bu konuda bilgilendirilmesi,

b) ÖSS ve ÖYS öncesi öğrencilerin mesleki ilgilerinin uzman personelce ölçülmesi ve sonuçların yetkililerce dikkate alınarak öğrencilerin ilgileri doğrultusunda yönlendirilmesi gerekmektedir.

5. Okullarımızdaki rehberlik etkinliklerinin başarısız olduğu araştırmamızın bulgularından anlaşılmaktadır. Bu başarısızlığı giderebilmek ve orta öğretimdeki rehberlik uygulamalarının etkisini arttırabilmek için;

1. MEB. "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği". *Resmî Gazete*. 2 Eylül 1991 tarih ve 20979 Sayı.

a) Rehberlik hizmetlerini yürütmek üzere okullara atanan personelin rehberlik anlayışını tam olarak geliştirmiş ve kendini rehberlik alanında yetiştirmiş olması,

b) Rehberlik uygulamalarını kolaylaştırmak ve verimi arttırmak için okulda bulunan tüm personelin işbirliği içinde çalışması ve rehberlik uygulamalarına gereken desteği vermesi,

c) Okullara idareci ve öğretmen olarak atanacak tüm personelin hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitimle rehberlik anlayışlarının ciddi bir biçimde geliştirilmesi,

d) Okullarda rehberlik anlayışının gelişimini olumlu yönde etkilemek ve yaygınlaşmasını sağlamak için okullarda çalışan uzman personelin sorumluluğunda velileri bilgilendirici toplantılar ve seminerler düzenlemek gerekir.

6. Üniversite öğrencilerinden halen buldukları programları değiştirmek isteyenlerin oranı araştırma bulgularına göre %32'dir. Bu öğrenciler yatay geçiş yapmak istediklerinde üniversitelerin belirlediği kontenjanlarla sınırlı kalmakta önceki sınıfların ya da dönemlerin başarı notları dikkate alınmakta ve aynı programlara geçiş yapabilmektedirler². Oysa bu öğrenciler zaten bu programlara ilgi duymadıkları için değiştirmek istemektedir. Böyle bir geçiş için öğrencilerin büyük bir kısmı yeniden üniversite sınavına girmek zorundalar Yüksek Öğretim Kurumları arasında yatay geçiş yönetmeliğinin ilgili maddeleri, farklı programlara çeşitli düzeylerde değişik programlara geçebilmeye imkan verecek şekilde esnek olarak yeniden düzenlenmelidir. Böylece, yanlış yönelmeler ve olası kayıplar bir ölçüde telafi edilmiş olacaktır.

2- YÖK "Yükseköğretim Kurumları Arasında Önlisans ve Lisans Düzeyinde Yatay Geçiş Esaslarına İlişkin Yönetmelik". **Yüksek Öğretim Kurumları Yönetmeliği**. 1992 s.157

Araştırmacılara Öneriler

1. Orta öğretim kurumlarında çalışan uzman personelin karşılaştığı gclkler, rehberlik konusundaki yaklaşımlar ve rehberlik servislerinden beklentiler üzerine incelemeler yapılabilir.

2. Mesleki ilgilerin daha orta öğretimde belirmeye başladığından gide rek ders geçme ve kredi sistemine okullarımızın hazırlık durumları ve neler getirdiği sorusuna cevap veren araştırmaların yapılması önerilebilir.

3. Üniversite ğrencilerinin, kendi başarı düzeylerini algılayış biçimleri ve gerçek başarı durumları ile buldukları programları değiştirme istekleri arasındaki ilişkiler konusunda araştırma yapılması önerilebilir.

4. Öğrencilerin niversite mezuniyetleri sonrası yani iş hayatında iken mesleki ilgilerine uygun işe yerleşip yerleşmedikleri ve işde başarı durumlarını saptayan araştırmaların yapılması önerilebilir.

5. Orta öğretim kurumlarında gerçekleştirilen mesleki rehberlik faaliyetlerini neden beklenen lde etkili olmadığı hakkında araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Ç. "Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeylerinin Meslek Seçimine Etkisi" Yüksek Lisans Tezi Ankara: H. Ü. Sos. Bil. Enstitüsü 1987
- Akyüz, Y. **Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri**, Ankara: Doğan Basımevi 1987
- Arıcı, H. **İstatistik Yöntemler ve Uygulama**, İkinci Baskı, Ankara: Cihan Matbaası 1975
- , **İstatistik Yöntemler ve Uygulamalar**. Geliştirilmiş Yeni Baskı, Ankara: Meteksan A. Ş. Yayını 1991
- Barnette, W. L. "An Occupational Aptitude Pattern For Engineer", **Educational and Psychological Measurement II**. 1951
- Baymur, F. **Okullarımda Önemli Bir Sorun: Rehberlik**, Ankara. H. Ü. Basımevi, 1971
- Celkan, H. Y., "Öğrencilerin Akademik Başarılarında Zihin Dışındaki Faktörlerin Etkileri", Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi 1983
- Coştur, R. "Lise Öğrencilerinin Yüksek Öğretim Programları Tercihleri, Bilişsel Tarzları ve Mesleki İlgileri Arasındaki İlişkiler." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: H. Ü. Sosyal Bil. Enstitüsü 1989
- Darley, J. ve T. Hagenah, **Vocational Interest Measurement, Theorg and Practice**, Universty of Minneapolis 1955
- DPT. BAŞBAKANLIK, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994, (Ankara: DPT Yayınları, Yayın NO: 2174, 1989), ss.294-295
- Ekşi, A. **Gençlerimiz ve Sorunları**, İst: Nazım Terzioğlu, Matematik Araştırma Merkezi Baskı Atelyesi 1982
- Gaspar J., C. P Omuig, "The Relationship Between Career Maturity and Occupational Plans of High School Juniors", **Journal of Vocational Behavior**. 9 1976
- Germane C. E. ve G. Germane, **Personel Work in High School** New York: Silver Burdeft Co. 1941
- Ginzber, E. ve Arkadaşları, **Toward a Theory of Occupational Choice: Personnel and Guidance Journal**, New York: Colombia Universty Press 1952

- Goldman, L. **Using Test in Counseling**, New York: Appletan Century Crofts Inc 1961
- Günel, A. "Türkiye'de Yüksek Öğrenime Öğrenci Alımı III. Uluslararası Eğitim Konferansı İçin Hazırlanmış Tebliğ" 1972
- Kabadayı, R. "Çeşitli Liselere Yönelmede Rol Oynayan Sosyo Ekonomik ve Eğitimsel Etmenler" (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1990
- Kaptan, S. **Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistiksel Yöntemler**, Ankara: Bilim Yayınları 1973
- Kelso, G. I. "The Relation of School Grade to Ages and Stages in Vocational Development." **Journal of Vocational Behavior. 10** 1977
- Kepçeoğlu, M. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Dördüncü Baskı, Ankara: Gül Yayınevi 1989
- , **Mesleğe Yönelme ve Mesleki Yönelim Envanteri**, (Samsun: Sönmez Matbaası, 1990)
- Kutsa, A. Z. Muluk **Uygulamalı Temel İstatistik. İkinci Baskı**, Ankara: H. Ü. Yayını No: A/2, 1975
- Kuzgun, Y. "Lise Öğrencilerinin Mesleki Doyum Tercihleri", **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1-2** 1976
- , **Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgiğine Uygun Meslekleri Tanımasına Etkisi**, Ankara: A. Ü. Eğit. Bil. Fak. Yayını Yayın No: 118 1982
- , **Mesleki Rehberlik** Ankara, A. Ü. Ank. Eğit. Bil. Fak. Yayını 1984
- , **Kendini Değerlendirme Envanteri E1 Kitabı**, Ankara: ÖSYM, Yayını AGB-0015
- Lehman, G. C. ve P. A. Witty, "Sex Differences in Vocational Attitudes", **Journal Appl. Psychology, 20** 1936
- Lipsett, L. ve J. W. Wilson, "Do Suitable Interest and Mental Ability Lead to Job Satisfaction?" **Educational and Psychological** 1954
- Lunneborg, P. W. , "Sex and Career Decision-Making Styles", **Journal of Counseling Psychology**, Washington: Washington University, 25. 4: 1978
- MEB. "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği". **Resmî Gazete. 2 Eylül 1991 tarih ve 20979 Sayı.**
- Öncü, H. "Grupla Mesleki Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Meslekleri Tercihlerine Et-

kisi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1991

———, "Gazi Yüksek Öğretmen Okulu 1. ve IV. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgi Örüntüleri," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1982), ss.57-60.

Özgüven, İ. E. "Zihinsel Olmayan Etmenler ve Üniversite Öğrencilerinin Başarıları" Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi 1974

———, "Eğitimde Niteliğin Gelişme Aracı olarak Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri" Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Sayı. 2. Ankara, 1991

Post Kammer, H. P. L. Smith, "Sex Differences in Career Self Efficiency Consideration and Interest of Eighth and Ninth Graders." **Journal of Counseling Psychology**, 32 1985.

Powe, I. M. ve V. Blomm, "The Development of and Reasons For Vocational Choices of Adolescents Through the High School Years" **The Journal of Educational Research** 56, 3 1962

Roe, A. R. "Early Determinant of Vocational Choice" **Journal of Counseling Psychology**. 4 1957

———, **The Psychology of Occupations, Sixth Ed.** New York: John Wiley and Sons Inc. 1965

Serper, Ö. **Uygulamalı İstatistik II Geliştirilmiş Yeni Baskı** Ankara: Mateksan A.Ş. Yayını 1991.

Strong, E. K., **Vocational Interest of Men and Women 4 th. Printing.** Stanford: Stanford University Press. 1943.

Tan, H. **Gazete Haberleri Testi: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu**, Ankara: TÜBİTAK Yayını. 190 1972.

———, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi 1986

TDK: **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları No: 393, 1974), s.115

Tekin, H. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Ankara: Daily News Tesisleri 1982

- Tyler, L. E., "The Relationship of Interest to Abilities and Reputation Among Firstgrade Children", **Education and Psychology Measurement**. II 1951
- Uysal, Ş. "Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimleri" Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, (Ankara: Ankara Üniversitesi 1969)
- Ülkü, S. "Lise I. Sınıfında Uygulamalı bir Grup Rehberliği Programının Yönelme Açısından Etkinliği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: A. Ü. Eğit. Bil. Fak. 1976
- Walsh W. B. ve Hanle N. A., Consistent Occupational Preferences, Vocational Maturity and Academic Achievement, **Journal of Vocational Behavior**. 7: 1975
- YÖK: "Yüksek Öğretim Kurumları Arasında Önlisans ve Lisans Düzeyinde Yatay Geçiş Esaslarına İlişkin Yönetmelik." **Yüksek Öğretim Kurumları Yönetmeliği** 1992.

**1991-1992 ÖĞRETİM YILI ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİLERİNİN BİRİMLERE GÖRE DAĞILIMI**

YÖP KODU	YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMLARI	ÖZEL KURULUŞ KODU	S İ N İ F L A R										T O P L A M				
			1		2		3		4		5		6		K	E	
			K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E			
51118	TIP FAKÜLTESİ	6	82	122	100	168	70	109	79	130	71	145	81	196	483	870	1353
51126	FEN-BİLİMLER FAKÜLTESİ	4	33	22	32	18	24	29	37	42					124	111	235
51134		Genel Mühendisliği Böl.	4	29	24	27	22	21	31	59					106	132	240
51142		Fizik Bölümü	4	10	38	20	41	15	36	29	46				74	161	235
51159		İstatistik Bölümü	4	26	24	27	28	15	46	33	55				101	153	254
51167		Kimya Bölümü	4	30	21	26	29	27	25	54	40				137	115	252
51175		Matematik Bölümü	4	19	31	19	34	20	24	42	58				100	147	247
51183		FAKÜLTE TOPLAMI	4	147	160	151	172	120	187	226	300				644	819	1463
51191	EĞİTİM FAKÜLTESİ	4	34	20	34	16	30	16	26	30				124	82	206	
51214		Fizik Öğretmenliği	4	12	40	11	38	12	29	13	48				48	155	203
51222		Kimya Öğretmenliği	4	27	26	25	23	35	11	43	38				130	98	228
51260		Matematik Öğretmenliği	4	20	30	15	38	22	26	24	48				81	136	217
51268		Rehberlik Psik.Danış.	4	13	26	17	24								30	50	80
51271		Coğrafya Öğretmenliği	4	14	41	17	28	17	38	16	43				64	150	214
51283		Tarih Öğretmenliği	4	19	35	13	37	27	28	29	42				88	142	230
51296	Türk Dili ve Ed.Öğr.	4	18	34	17	39	41	13	54	32				130	118	248	
51319	Almanca Öğretmenliği	4	26	29	20	25	26	18	29	37				101	109	210	
51327	Fransızca Öğretmenliği	4	15	23	19	9								34	32	66	
51335	İngilizce Öğretmenliği	4	25	26	38	17	35	9	48	33				146	85	231	
51343	Beşen Eğt.ve Spor Öğr.	4	15	37	15	39								30	76	106	
51349	Rejim-İş Öğretmenliği	4	38	11	34	16	29	13	37	24				138	64	202	
51351	FAKÜLTE TOPLAMI	4	276	378	275	349	274	195	319	375				1144	1297	2441	
51376	İLAHİYAT FAKÜLTESİ	4	11	38	41	65	-	56	7	106				71	313	384	
51377	ZİRAAT FAKÜLTESİ	4	13	32	33	21	22	29	39	34					112	116	228
51378		Bahçe Bitkileri Bölümü	4	25	26	16	39	20	32	39	51				100	148	248
51379		Tarık Bitkileri Bölümü	4	22	27	22	31	16	34	28	58				88	160	248
51385		Zootekni Bölümü	4	28	25	29	24	22	25	39	47				118	121	239
51393	Gıda Bil.ve Tek.Bölümü	4	93	110	100	115	80	120	145	200				418	545	963	
51394	FAKÜLTE TOPLAMI	4	19	28	16	41	5	36	6	54				46	159	205	
51376	SINOP SU ÜRÜNLERİ YÜKSEKOKULU	4	105	129	105	141	92	99	9	17				311	386	697	
51304	AMASYA EĞİTİM Y.OKULU	4	60	82	58	75	41	68						139	225	364	
51304	Sınıf Öğretmenliği	4															
91117	AMASYA MYO	2	7	24	17	61								24	85	109	
91125		İngilizce Programı	2	4	67	3	93							7	160	167	
91133		Harita Kad.Programı	2	7	26	9	79							16	101	117	
91141		Endüstriyel-Elektronik	2	3	25									3	25	28	
91141	Turizm ve Otel.Prog.	2	11	32	18	84							29	116	145		
91150	Muhasebe Programı	2	27	15	26	55							53	70	123		
91166	Motor Programı	2	59	189	73	368							132	557	689		
91174	İngilizce Programı	2	21	67	26	146								47	213	260	
91182	Elektrik Programı	2	2	55	2	80							4	135	139		
91199	İşletmecilik Programı	2	35	27	73	46							108	73	181		
91213	Muhasebe Programı	2	30	35	45	59							75	94	169		
91230	Sekretarlık Programı	2	55	21	96	-							131	21	152		
91254	SAĞLIK MYO	2	123	255	242	411								365	666	1031	
91254		Radyoloji	2	10	22	10	45							22	67	89	
91257		Ebejlik	2	42	-	29	-							42	29	71	
91279		Tıbbi Laboratuvar	2	19	18	21	34							40	52	92	
91282	Hemşirelik	2	63	-	46	-							109	-	109		
91282	FAKÜLTE TOPLAMI	2	134	40	108	79							213	148	361		
91282	İngilizce Programı	2	9	17	-	-							9	17	26		
91282	Sekretarlık Programı	2	17	6	-	-							17	6	22		
91282	FAKÜLTE TOPLAMI	2	26	23	-	-							26	23	48		

GENEL TOPLAM 12 48 111 104 128 1004 682 870 701 1182 71 145 81 196 9992 6008 10000

Düzenleme Tarihi : 24.10.1991

EK-2**MESLEKİ YÖNELİM ENVANTERİ****Hazırlayan****Prof. Dr. Muharrem KEPÇEOĞLU****AÇIKLAMA:**

Bu bir bilgi envanteridir. Envanterin amacı, sizin çeşitli iş ve mesleklere olan ilgi ve isteğinizi ortaya koymaktır. Sizi değerlendirmeyi amaçlayan bir test olmadığı için, önceden belirlemiş doğru veya yanlış cevaplar yoktur. Sizin ilgi ve isteğinizi ve yansıtan her cevap geçerlidir. Envanter sonuçları sizin dışınızda, ayrıca bir başkası ile paylaşılmayacaktır. Onun için cevaplamayı hiçbir etki altında kalmadan yapınız.

Envanteri cevaplarken, gerekli eğitim ve hazırlık düzeyini kazandığınız varsayarak kendi istek ve ilgilerinizi esas alınız.

Envanterde her biri 6 durumdan oluşan 60 madde ve 360 çenek vardır. Her maddede verilen seçeneklerden sizin öncelikle yapmak ve almak istediklerinizi seçiniz. HER MADDEDE İSTEDİĞİNİZ KADAR SEÇİM YAPABİLİRSİNİZ. LÜTFEN, CEVAPSIZ MADDE BIRAKMAYINIZ. Seçimlerinizi cevap kâğıdında ilgili yerlerdeki çizgi aralarını karalıyarak, örneğin, A B C D E F gibi, belirtiniz. Cevabınızı değiştirmek istediğinizde silgi kullanınız.

ENVANTERE BİR ŞEY YAZMAYINIZ**CEVAP KAĞIDI KULLANINIZ**

Her maddede verilen seçeneklerden sizin öncelikle yapmak veya olmak istediklerinizi seçiniz. Her madde de istediğiniz kadar seçim yapabilirsiniz. Cevap madde bırakmayınız.

1. A Mimar olmak
B Avukat olmak
C Doktor olmak
E Tercüman olmak
F Kaymakam olmak
2. A Bir kütüphaneyi gezmek
B Satış galerilerini gezmek
C Eski taşıtlar müzesini gezmek
D Güzel sanatlar müzesini gezmek
E Protez yapım atelyelerini gezmek
F Bir kentin gecekondu mahallelerini gezmek
3. A Klassik müzik eserlerini incelemek
B Bir makinenin maliyetini hesaplamak
C Yapay kalp üzerinde incelemeler yapmak
D Bir aracın kullanımını başkalarına öğretmek
E Oyuncak otomobillerin nasıl çalıştıklarını incelemek
F Konuşma dilini etkileyen çevresel faktörleri incelemek
4. A Toplumların aile yapısını incelemek
B Radyasyon ve etkileri üzerinde çalışmak
C Hayvanlar üzerinde ilaç denemeleri yapmak
D Türk müziğinde yeni eğilimleri incelemek
E Dünya dillerindeki yeni gelişmeleri incelemek
F Bütçe gelirleri üzerinde tahmin hesapları yapmak
5. A Eczacı olmak
B Fizikçi olmak
C Maliyeci olmak
D Coğrafyacı olmak
E Dil uzmanı olmak
F Heykel traş olmak

6. A Bir işyerinde, üretilen malı incelemek
B İş-bölümü ve yönetim yapısını incelemek
C İş kazaları için alınmış önlemleri incelemek
D İş yerine gelen gazete ve dergileri incelemek
E İş yerinin sinema ve konser yerini incelemek
F İş yerinde çalışan insanların sorunlarını dinlemek
7. A Bina maketleri hazırlamak
B Bir gazeteye baş makale hazırlamak
C Hastaların hayat hikayelerini incelemek
D Bir malın laboratuvar incelemesini yapmak
E Bir olay hakkında tarihi bilgiler toplamak
F Yeni açılan işletmeler için maliyet hesapları yapmak
8. A İnsanlarla mülakat yapmak
B Sigorta satıcılığı yapmak
C Bir sinema stüdyosunu gezmek
D Tıbbi araçlar müzesini gezmek
E Bilgisayar makineleri sergisini gezmek
F Edebi eserleri tartışan bir gruba katılmak
9. A Ressam olmak
B Fizyolog olmak
C İktisatçı olmak
D Kütüphaneci olmak
E Matematikçi olmak
F Edebiyat eleştirmeni olmak
10. A Emlâk alıp satmak
B Bir okul piyesi yazmak
C Hasta çocuklara bakmak
D Bir dergide öyküler yazmak
E Çocuklara öyküler yazmak
F Otomobil modelleri geliştirmek
11. A Bir kasabadaki, sağlık merkezini gezmek
B Kasabanın halk eğitim merkezini gezmek
C Belediyenin çalışmaları hakkında bilgi almak
D Kasabakadi tiyatro ve konser salonlarını gezmek
E Kasaba kütüphanesindeki kitap çeşitlerini incelemek
F Kasabada üretilen malların teknik özelliklerini incelemek

12. A Hava gözlemleri yapmak
B İnsanlara anket uygulamak
C Bir resim sergisini gezmek
D Bir kurumdaki hizmetleri denetlemek
E Çeşitli konularda insanlarla röportaj yapmak
F Salgın hastalıklarla mücadele gezilerine çıkmak
13. A Doktor olmak
B Sosyolog olmak
C Kimyager olmak
D Gazeteci olmak
E Ekonomist olmak
F Film yönetmeni olmak
14. A Genetik araştırmalar yapmak
B Sosyolog olmak
C Bir fizik laboratuvarında çalışmak
D Toplumlarda göç konusunu incelemek
E Satış mektuplarının etkililiğini incelemek
F Dünya dilleri üzerinde bilimsel incelemeler yapmak
15. A Kütüphanede kitap karıştırmak
B Matematik formüllerini geliştirmek
C İlaç laboratuvarında çalışmak
D Bir sanat dergisine makale yazmak
E Toplumun nüfus yapısını incelemek
F Bir kooperatifin hesap defterlerini tutmak
16. A Bir büyük çiftliğin ilkokulunda incelemeler yapmak
B Çiftlik kütüphanesindeki kitap çeşitlerini incelemek
C Çiftlikteki binaların mimari özelliklerini incelemek
D Çiftlikteki yaygın olan hayvan hastalıklarını incelemek
E Çiftliğin yönetim ve pazarlama hizmetlerini incelemek
F Çiftliğin ürün kalite kontrol laboratuvarlarını gezmek
17. A Roman yazarı olmak
B Fabrika müdürü olmak
C Veteriner hekim olmak
D Seramik sanatçısı olmak
E Ev ekonomisi uzmanı olmak
F Bilgisayar programcısı olmak

18. A Bir tiyatro kursuna katılmak
B Bir matematik kursuna katılmak
C Bir spikerlik kursuna katılmak
D Yeni açılan bir ameliyathaneyi görmek
E Maliyet hesapları üzerinde bir kursa katılmak
F Sosyal problemleri tartışan bir gruba katılmak
19. A Film senaryoları yazmak
B Çağdaş ticaretle ilgili kitaplar yazmak
C Günlük gazetelerdeki başyazıları okumak
D Ev eşyalarının onarım hakkında broşürler yazmak
E Hastalıkların nedenlerini anlatan kitaplar yazmak
F Toplumların gelenekleri ile ilgili kitaplar yazmak
20. A Televizyon filmleri hazırlamak
B Bir deyimler sözlüğü hazırlamak
C İlk-yardım çantaları hazırlamak
D Yeni kumaş desenleri hazırlamak
E Ticaret hayatı ile ilgili istatistikler hazırlamak
F Gençlerin dini eğilimleri hakkında bir anket hazırlamak
21. A Yazar olmak
B Doktor olmak
C Müfettiş olmak
D Arkeolog olmak
E Mühendis olmak
F Sinema sanatçısı olmak
22. A Bir toplantıda turizmin tartışıldığı bir gruba katılmak
B Yeni tedavi yöntemlerinin tartışıldığı bir gruba katılmak
C Teknik ve fen konularının tartışıldığı bir gruba katılmak
D Toplumlarda göç konusunun tartışıldığı bir gruba katılmak
E Edebiyat ve dil konularının tartışıldığı bir gruba katılmak
F Sinema ve tiyatro konularının tartışıldığı bir gruba katılmak
23. A Radyo yapmak
B Oto alım satımı yapmak
C Program sunuculuğu yapmak
D Arkeolojik kazılar yapmak
E Tanınmış birinin büstünü yapmak
F Kaza geçirenlerin ilk yardımını yapmak

24. A Bir resim kursuna katılmak
B Bir muhasebe kursuna katılmak
C Bir yabancı dil kursuna katılmak
D Bir fizik laboratuvarını gezmek
E Hastanelerde hastaları dinlemek
F Tarihi bir savaş alanını gezmek
25. A Mühendis olmak
B Din adamı olmak
C Diş hekimi olmak
D Köşe yazarı olmak
E Tiyatro sanatçısı olmak
F Turizm işletmecisi olmak
26. A Bir piyesin sahne dekorlarını çizmek
B Özel sorunları olan insanlara yardım etmek
C Halkla ilişkiler konusundaki gelişmeleri incelemek
D Bitkilerin gelişimini etkileyen etmenleri incelemek
E Yapay bir solunum makinesi geliştirilmesinde çalışmak
F Ticari propaganda yöntemleri hakkında incelemeler yapmak
27. A Haberleşme ve yayınlara ilgili yeni kitaplar okumak
B Turizm işletmeciliği ile ilgili yeni kitaplar okumak
C Bilgisayar teknolojisi ile ilgili yeni kitaplar okumak
D Tıp eğitimindeki gelişmeler hakkında yeni kitaplar okumak
E Aile yapısındaki gelişmelerle ilgili yeni kitaplar okumak
F Yayın hayatındaki gelişmeleri incelemek
28. A Kitap ciltlemek
B Ticari el ilanları hazırlamak
C Hava meydanları planları yapmak
D Ülkelerin siyasi haritalarını çizmek
E Sakat doğumların nedenlerini incelemek
F Yayın hayatındaki gelişmeleri incelemek
29. A Otel yöneticisi olmak
B Müzik öğretmeni olmak
C Sağlık teknisyeni olmak
D Edebiyat öğretmeni olmak
E Matematik öğretmeni olmak
F Meslek dersleri öğretmeni olmak

30. A Seramik çalışmak
B Hastalara bakmak
C Uçak modelleri yapmak
D Bir kooperatifi yönetmek
E Kızılay'ın tarihini yazmak
F Radyo programları hazırlamak
31. A Şiir yazmak
B Müzik dinlemek
C Çocuklara masal anlatmak
D Tıp araştırmalarını okumak
E Reklamcılıkla ilgili kitaplar okumak
F Bozulan bir elektrik ütüsünü onarmak
32. A Bir kırdaki manzara resmi yapmak
B Kelebeklerin hareketlerini gözlemek
C Kırsal yaşamla ilgili öyküler okumak
D Hayvan otlatan çobanın sorunlarını dinlemek
E Hayvanların et ve yün değerlerini hesaplamak
F Hayvanların besleme davranışlarını incelemek
33. A Sanat eleştirmeni olmak
B Hastane yöneticisi olmak
C Kamu yönetimi uzmanı olmak
D Fen bilimleri öğretmeni olmak
E Sosyal bilgiler öğretmeni olmak
F Radyo televizyon programcısı olmak
34. A Şehir planları yapmak
B Nükleer araştırmalar yapmak
C Beyin üzerinde incelemeler yapmak
D Edebi konularda kompozisyon yazmak
E Bir gazeteye ekonomi haberleri yazmak
F Dava konuları üzerinde incelemeler yapmak
35. A Kitap kapakları hazırlamak
B Ünlü yazarların hayat hikayelerini okumak
C Protez diş yapımı hakkında kitaplar okumak
D Bir ülkenin ilk yerlilerine ait yazılar yazmak
E Ünlü devlet adamlarının hayat hikayelerini okumak
F Modern tarım yöntemleri ile ilgili kitaplar okumak

36. A Orkestra dinlemek
B Hastalarla görüşmek
C Çeşitli öyküler okumak
D İş arayanlarla görüşmek
E Laboratuvarlarda deneyler yapmak
F Bir işletmenin vergi defterelerini tutmak
37. A Doktor olmak
B Mühendis olmak
C İşletmeci olmak
D Antropolog olmak
E Ses sanatçısı olmak
F Halkla ilişkiler uzmanı olmak
38. A Bir üniversitede kütüphaneyi gezmek
B Üniversite bilgi işlem merkezini gezmek
C Rektörlük ve idare binalarını dolaşmak
D Tiyatro ve konser salonlarını incelemek
E Üniversite öğrenci sağlık merkezini gezmek
F Yabancı dil öğrenme laboratuvarlarını görmek
39. A İnşaat projeleri yapmak
B Tebrik kartlarına resim yapmak
C İnsanların kişisel sorunlarını dinlemek
D Yabancı dilden Türkçeye çeviriler yapmak
E Hücrelerin ölmesini engelleyen etmenleri incelemek
F Hayat pahalılığı ile ilgili istatistikler hazırlamak
40. A Tiyatro eserleri yazmak
B Sosyal yardım işlerinde çalışmak
C Ünlü yazarları tanıtıcı yazılar hazırlamak
D Uçak motorları üzerinde incelemeler yapmak
E Akıl hastalıklarının nedenlerini araştırmak
F Sanayide başarılı insanların hayat hikayelerini okumak
41. A Besteci olmak
B Pazarlamacı olmak
C İstatistikçi olmak
D Tıbbi bilolog olmak
E Program sunucusu olmak
F Psikolojik danışma olmak

42. A Demir yolu inşa etmek
B Bir tiyatro eserini yönetmek
C Dayanıklı tüketim malları satmak
D Günlük haberlerle ilgili makaleler yazmak
E Sosyal yardım için başvuran insanları dinlemek
F Kromozomlar üzerinde genetik araştırmalar yapmak
43. A Bir yarışma için, uzay konusunu incelemek
B Turizm ve turizmin yararları konusunu incelemek
C Yabancı dil öğrenmenin gereğini ve önemini incelemek
D İnsan gelişimi ve demokratik yaşam konusunu incelemek
E İnsan sağlığına zarar veren çevresel faktörleri incelemek
F Sinema ile tiyatro sanatını karşılaştırmalı olarak incelemek
44. A Bozuk bir makine ile uğraşmak
B Evlerin iç dekorasyonlarını yapmak
C Yayın hayatı ile ilgili kitaplar okumak
D Nezle ile ilgili yeni bir ilaç üzerinde çalışmak
E Boş zamanı değerlendirme ile ilgili makaleler yazmak
F Kâğıt cinsine göre bir kitabın maliyetini hesaplamak
45. A Hakim olmak
B Doktor olmak
C Biyolog olmak
D Fotoğrafçı olmak
E Reklam uzmanı olmak
F Radyo televizyon spikeri olmak
46. A Bir orkestrada çalışmak
B Edebiyat eleştirmeleri yazmak
C Satış teknikleri ile ilgili kitaplar okumak
D Öğrencilere verimli çalışma yollarını göstermek
E Nükleer enerjinin canlılar üzerindeki etkilerini incelemek
F Görmeyen bir öğrenciye ders notları okumak
48. A Bir ödev için, bir sağlık kitabı okumak
B Güzel sanatlar alanında bir kitap okumak
C Edebiyat ve dil alanında bir kitap okumak
D Teknoloji ve fen alanında bir kitap okumak
E Üretim ve pazarlama konusunda bir kitap okumak
F Felsefe ve dini inançlar konusunda bir kitap okumak

49. A Hemşire olmak
B Öykü yazarı olmak
C Hesap uzmanı olmak
D Bale sanatçısı olmak
E İnşaat teknikeri olmak
F Sosyal hizmet uzmanı olmak
50. A Köprü inşa etmek
B Sulu boya resimi yapmak
C Bir işletmeye sermaye bulmak
D İhtiyarlamayı etkileyen etmenleri araştırmak
E Kurumlar arasındaki anlaşmazlıkları gidermek
F Yabancı dil öğretimi ile ilgili yeni yöntemler geliştirmek
51. A Mizah çalışmaları yapmak
B Biyokimya araştırmaları yapmak
C Bir uzay laboratuvarında çalışmak
D Meslek seçmede gençlere yardım etmek
E Renkli fotoğraf laboratuvarında çalışmak
F Bilgisayar programlama tekniklerini öğrenmek
52. A Muhasebe işlerinde çalışmak
B ilaç yapım işlerinde çalışmak
C Gazete yazı işlerinde çalışmak
D Meteoroloji işlerinde çalışmak
E Sosyal yardım işlerinde çalışmak
F İç dekorasyon işlerinde çalışmak
53. A Mühendis olmak
B Sekreter olmak
C Beslenme uzmanı olmak
D Resim-iş öğretmeni olmak
E Din dersi öğretmeni olmak
F Yabancı dil öğretmeni olmak
54. A Kalkınma ve sanat konusunu tartışmak
B Kalkınma ve eğitim konusunu tartışmak
C Kalkınma ve sağlık konusunu tartışmak
D Kalkınma ve edebiyat konusunu tartışmak
E Kalkınma ve ihracat konusunu tartışmak
F Kalkınma ve teknoloji konusunu tartışmak

55. A Ailede sağlık konusunda bir kitap okumak
B Ailede eğitim konusunda bir kitap okumak
C Aile ekonomisi konusunda bir kitap okumak
D Ailede m¼zik anlayışı konusunda bir kitap okumak
E Ailede edebiyat anlayışı konusunda bir kitap okumak
F Ailede teknoloji kullanımı konusunda bir kitap okumak
56. A Teknik ve fen alanında biri ile tanışmak
B Tıp ve sağlık alanında biri ile tanışmak
C G¼zel sanatlar alanında biri ile tanışmak
D Edebiyat ve dil alanında biri ile tanışmak
E Sosyal bilimler alanında biri ile tanışmak
F İdare ve ekonomi alanında biri ile tanışmak
57. A Doktor olmak
B Psikolog olmak
C M¼hendis olmak
D Dekorat¼r olmak
E Gazete muhabiri olmak
F Uluslararası ilişkiler uzmanı olmak
58. A Roman yazmak
B Biblolar yapmak
D Kanser ¼zerinde incelemeler yapmak
E Karayolu inşa projeleri hazırlamak
F İş mektubu yazmayı ¼đreten kitaplar okumak
59. A Bir yarışmada insanın değeri konusunu ele almak
B İnsan sağlığı ve ¼evre kirliliği konusunu ele almak
C Gelecekte n¼kleer enerji kullanımı konusunu ele almak
D D¼nya ekonomisindeki yeni gelişmeler konusunu ele almak
E D¼nya edebiyatında ¼aędař yaklaşımlar konusunu ele almak
F Sanatın d¼nyayı b¼t¼nleřtirmedeki rol¼ konusunu ele almak
60. A İleride g¼zel sanatlara y¼nelmek
B Sosyal bilimler alanına y¼nelmek
C Edebiyat ve dil alanına y¼nelmek
D İdare ve ekonomi alanına y¼nelmek
E Tıp ve sağlık bilimler alanına y¼nelmek
F Teknik ve fen bilimleri alanına y¼nelmek

EK-3

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1 - Halen okumakta olduğunuz fakülte ya da yüksekokulun çeşidi?

- a - () Tıp Fakültesi
- b - () Fen - Edebiyat Fakültesi
- c - () Eğitim Fakültesi
- d - () Ziraat Fakültesi
- e - () İlahiyat Fakültesi
- f - () Meslek Yüksekokulu

2 - Halen okumakta olduğunuz sınıf?

- a - () Birinci
- b - () İkinci
- c - () Üçüncü
- d - () Dördüncü
- e - () Beşinci ve Altıncı

3 - Okuduğunuz programı (anabilim dalını) değiştirmek ve başka bir programa yatay geçiş yapmak ister misiniz?

- a - () Evet
- b - () Hayır
- c - () Kararsızım.

4 - Size lisede iken zaman zaman mesleki rehberlik yardımında bulunuldu mu?

- a - () Evet
- b - () Hayır

5 - Halen okumakta olduğunuz fakülte ve programı (anabilim dalını) Üniversite Seçme ve Yerleştirme Sınavlarında kaçınıcı sırada tercih ettiniz?

- a - () 1. 3. sırada
- b - () 4. 8. sırada
- c - () 9. 13. sırada
- d - () 14. 18. sırada

EK-4
MESLEKİ YÖNELİM ENVANTERİ
CEVAP KAĞIDI

Adı, Soyadı :

Tarih :/...../.....

Cinsiyeti : () Kız, () Erkek

Alanı (kolu) :

1.	A	B	C	D	E	F	31.	A	B	C	D	E	F
2.	//	//	//	//	//	//	32.	//	//	//	//	//	//
3.	//	//	//	//	//	//	33.	//	//	//	//	//	//
4.	//	//	//	//	//	//	34.	//	//	//	//	//	//
5.	//	//	//	//	//	//	35.	//	//	//	//	//	//
6.	//	//	//	//	//	//	36.	//	//	//	//	//	//
7.	A	B	C	D	E	F	37.	A	B	C	D	E	F
8.	//	//	//	//	//	//	38.	//	//	//	//	//	//
9.	//	//	//	//	//	//	39.	//	//	//	//	//	//
10.	//	//	//	//	//	//	40.	//	//	//	//	//	//
11.	//	//	//	//	//	//	41.	//	//	//	//	//	//
12.	//	//	//	//	//	//	42.	//	//	//	//	//	//
13.	A	B	C	D	E	F	43.	A	B	C	D	E	F
14.	//	//	//	//	//	//	44.	//	//	//	//	//	//
15.	//	//	//	//	//	//	45.	//	//	//	//	//	//
16.	//	//	//	//	//	//	46.	//	//	//	//	//	//
17.	//	//	//	//	//	//	47.	//	//	//	//	//	//
18.	//	//	//	//	//	//	48.	//	//	//	//	//	//
19.	A	B	C	D	E	F	49.	A	B	C	D	E	F
20.	//	//	//	//	//	//	50.	//	//	//	//	//	//
21.	//	//	//	//	//	//	51.	//	//	//	//	//	//
22.	//	//	//	//	//	//	52.	//	//	//	//	//	//
23.	//	//	//	//	//	//	53.	//	//	//	//	//	//
24.	//	//	//	//	//	//	54.	//	//	//	//	//	//
25.	A	B	C	D	E	F	55.	A	B	C	D	E	F
26.	//	//	//	//	//	//	56.	//	//	//	//	//	//
27.	//	//	//	//	//	//	57.	//	//	//	//	//	//
28.	//	//	//	//	//	//	58.	//	//	//	//	//	//
29.	//	//	//	//	//	//	59.	//	//	//	//	//	//
30.	//	//	//	//	//	//	60.	//	//	//	//	//	//

PUANLAR:	TF=	SB=	TS=	İE=	ED=	GS=
-----------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

EK-5

MESLEKİ YÖNELİM ENVANTERİ
YÖNELİM PROFİLİ

99

Adı, Soyadı :

Tarih :/...../.....

Cinsiyeti : () Kız, () Erkek

Alanı (kolu) :

%	TF Tek. Fen		SB Sos. Bil		TS Tıp, Sağ.		İE İd. Eko.		ED Ed. Dil.		GS Güz. San.		%
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
100													100
98	40	55	48	50	55	59	54	56	57	53	53	41	98
96	38	53	46	48	53	56	45	46	52	50	48	36	96
94	35	39	43	46	49	53	38	43	46	46	43	28	94
92	33	44	40	39	45	45	32	40	43	42	40	24	92
90	31	42		34	40	38		37	41	36	36	22	90
88	30	41	38	32	37	34	30	36	37	32	32	20	88
86	28	40	36	31	34	31	26	33	35	30	31	19	86
84	26	38	35	30	32	30	22	31	33	27	30	18	84
82	24	37	33		30	29	21	29	32		28		82
80	22	36	31	28	28	27	20	28	31	26	27	17	80
78	21	35	30	27	26	26	19	26	30	23	26	16	78
76		33	29		25	25		25					76
74	20	32		26	25	23	18	23	27	22	25	15	74
72	19	30	28		23	23	17	23	27	21	24	14	72
70	18	29		25		22		22	26	20	23	13	70
68	17	27	27	24	22	20	16		25	19	22		68
66	16	26	26	23				21					66
64		25	25	22	21	19		20	24	18	21	12	64
62	15	24		21	20	18	15	20	23	17	20	11	62
60		23	24		19	17	14	18		15	19	11	60
58				20	17				22			10	58
56	14	22	23	19				17			18		56
54	13	21	22	18	16	16	13		21	14	17		54
52		20	21	17	15	15				13	16	9	52
50		19					12	16	20				50
48	12	18			14	14			19		15		48
46			20	16	13	12	11	15		12	14	8	46
44	11	17		15	12	11		14	18	11			44
42	10	16	19		11	10			17		13		42
40	9	15	18	14				13		10			40
38	8		17	13		9	10	12	16			7	38
36	7	14		12	10					9	12		36
34					9		9	11				6	34
32	6	13	16	11	8	8	8	11	15		11		32
30		12							14	8			30
28		11				7			13				28
26	5	10	15	10	7	7	7	10	12	7	10	5	26
24		9		8		6		8			8		24
22	4	8	13	7	6	5	6	7	11	6			22
20			12	6	5				10			4	20
18	3	7	11	6		4		4		5	7		18
16		6	10	5	4		5	6	9	4	6	3	16
14		5	9			3	4	5					14
12	2	4	8	4	3	2	4	5	8	3	5	2	12
10			7				3	4	7		4		10
8	1	3	6	3	2		3	4	5	2	3	2	8
6			5	2	2		2	3	4	1	2	1	6
4		2	4			1	1	2	3		1		4
2		1	3	1	1			1	1				2
0			1						1				0